

RAPORT ŚRÓDOKRESOWY
z realizacji „Krajowego Planu Działania na rzecz wdrażania
Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka
na lata 2021-2024”.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Marzec 2023 r.

Spis treści

Wprowadzenie	5
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM)	6
Wytyczne dla spółek z udziałem Skarbu Państwa	6
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR)	7
Regulacje dotyczące funduszy europejskich	7
Działania w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego	8
Dyrektywa 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (EAA – European Accessibility Act)	13
Odpowiedzialny biznes – upowszechnianie standardów należytej staranności	14
Działalność polskiego Krajowego Punktu Kontaktowego OECD ds. odpowiedzialnego biznesu	16
Inne działania MFiPR	17
Ministerstwo Rozwoju i Technologii (MRiT)	22
Realizacja celów zrównoważonego rozwoju ONZ (Agenda 2030)	22
Opracowanie nowych warunków techniczno-budowlanych dla budynków	24
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej (MRiPS)	25
Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo-Uczestnictwo-Solidarność	25
Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+” 2022–2029 ...	25
Wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylającej dyrektywę Rady 2010/18/UE oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1152 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy w Unii Europejskiej	25
Prawo do godziwego wynagrodzenia	26
Ochrona sygnalistów	26
Aktualizacja platformy „Rodzina i praca” oraz narzędzia „Równość płac”	26
Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami	27
Ministerstwo Finansów (MF)	32
Dyrektywa PE i Rady 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD)	32

Ministerstwo Sprawiedliwości (MS).....	34
Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne	34
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA)	36
Budowanie świadomości zagrożenia wyzyskiem i pracą przymusową np. poprzez akcję plakatową, spotkania informacyjne.....	36
Poprawa skuteczności zwalczania cyberprzestępczości, w tym także mowy nienawiści lub nawoływania do przemocy w Internecie.....	38
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW)	39
Wdrożenie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi	39
Ministerstwo Sportu i Turystyki (MSiT)	40
Sport Powszechny	40
Sport Wyczynowy	40
Turystyka	40
Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ)	41
Mapy ryzyka i zagrożeń dla praw człowieka w kontekście biznesu oraz Katalogi dobrych praktyk	41
Wsparcie przedsiębiorców przez placówki dyplomatyczne	41
Działalność konsularna.....	41
Udzielanie zgody na eksport uzbrojenia i sprzętu wojskowego	42
Promowanie <i>The Montreux Document on Private Military and Security Companies</i> oraz <i>The International Code of Conduct for Private Security Service Providers</i>	42
Pomoc Rozwojowa	43
Zamówienia publiczne. Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka w procedurze zawierania umów przez MSZ	43
Urząd Zamówień Publicznych (UZP).....	45
Zmiany w Prawie zamówień publicznych	45
Działania edukacyjne	47
Państwowa Inspekcja Pracy (PIP).....	50
Działalność nadzorczo-kontrolna.....	50
Zadania Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi, w szczególności do pracy przymusowej.....	50
Zadania Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie przeciwdziałania i niedyskryminacji w dostępie do zatrudnienia i w związku ze świadczeniem usług agencji zatrudnienia	54

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK)	57
Działania z zakresu przeciwdziałania nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej	57
Program „Sygnałści”	58
Załącznik 1 – MSZ - KATALOG DOBRYCH PRAKTYK DLA PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH W ZAKRESIE BIZNESU I PRAW CZŁOWIEKA.....	60

Wprowadzenie

„Krajowy Plan Działania na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka na lata 2021-2024” (dalej KPD) został przyjęty przez Radę Ministrów 8 października 2021 r.

Zgodnie z zapisami KPD Ministerstwo Spraw Zagranicznych zostało zobowiązane jako koordynator do przygotowania Raportu Śródkresowego we współpracy z właściwymi resortami oraz Kancelarią Prezesa Rady Ministrów (KPRM), Urzędem Zamówień Publicznych (UZP), Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz Głównym Inspektorem Pracy (GIP) i Państwową Inspekcją Pracy (PIP). Raport dotyczy wdrażania zadań mających na celu poprawę przestrzegania praw człowieka, których realizacja przebiegała w oparciu o harmonogramy realizacji KPD opracowane przez poszczególne instytucje i stanowi zbiorczą informację na temat podejmowanych przez nie działań.

Raport powstał na podstawie wkładów następujących instytucji:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Ministerstwo Rozwoju i Technologii

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Ministerstwo Finansów

Ministerstwo Sprawiedliwości

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ministerstwo Sportu i Turystyki

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Urząd Zamówień Publicznych

Państwowa Inspekcja Pracy

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM)

Wytyczne dla spółek z udziałem Skarbu Państwa

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów corocznie (do końca września) publikuje na swojej stronie BIP (pod adresem: <https://www.gov.pl/web/premier/lad-korporacyjny2>) Wytyczne dla spółek z udziałem Skarbu Państwa sporządzających sprawozdanie finansowe za dany rok obrotowy, zatwierdzane przez Prezesa Rady Ministrów. W czwartym kwartale 2022 r. zostały zaakceptowane przez Prezesa Rady Ministrów i opublikowane zaktualizowane *Zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa*. Pod wskazanym wyżej adresem opublikowane są także:

- *Kierunki polityki właścicielskiej w zakresie zbywania akcji/udziałów należących do Skarbu Państwa;*
- *Wytyczne dotyczące procedury wyboru i współpracy z firmą audytorską badającą roczne sprawozdanie finansowe spółki z udziałem Skarbu Państwa;*

Odnosnie do zaleceń dla spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w zakresie dobrych praktyk, zgodnie z informacjami zawartymi na stronie internetowej <https://www.gpw.pl/dobre-praktyki-2021>, Rada Giełdy Uchwałą Nr 13/1834/2021 z dnia 29 marca 2021 r. przyjęła nowe zasady ładu korporacyjnego dla spółek notowanych na Głównym Rynku GPW – „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2021” (Dobre Praktyki 2021). Jest to kolejna wersja zbioru zasad ładu korporacyjnego, którym od 2002 roku podlegają spółki notowane na Głównym Rynku GPW. Dobre Praktyki 2021 stanowią zbiór zasad ładu korporacyjnego, czyli reguł postępowania skierowanych zarówno do organów spółek oraz członków tych organów, jak i do akcjonariuszy. Odnoszą się one do szeroko rozumianego zarządzania spółką a ich celem jest umacnianie transparentności spółek giełdowych, poprawa jakości komunikacji spółek z inwestorami, wzmocnienie ochrony praw akcjonariuszy także w materiałach nie regulowanych przez prawo. Zasadom Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW i regulacjom z nimi związanym podlegają emitenci akcji dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym GPW. Stosowanie przez spółki zasad ładu korporacyjnego, zawartych w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW jest dobrowolne (nie wynika z przepisów prawa), jednak informowanie o ich stosowaniu należy do obowiązków każdej spółki giełdowej. Obowiązek ten jest przewidziany zarówno w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, jak i w Regulaminie GPW.

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR)

Regulacje dotyczące funduszy europejskich

Tak jak w latach 2014-2020, projekty realizowane w perspektywie finansowej 2021-2027 w ramach programów krajowych oraz regionalnych będą musiały przyczyniać się do wyrównywania szans różnych grup docelowych i tym samym być zgodne z obowiązującymi przepisami prawa krajowego i Unii Europejskiej. Głównym dokumentem określającym w szczególności cele i zakres interwencji, instytucje odpowiedzialne za zarządzanie funduszami, programy oraz ich finansowanie jest Umowa Partnerstwa (UP) na lata 2021-2027. UP określa kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym, wskazuje oczekiwane rezultaty oraz obowiązujące ramy finansowe i wdrożeniowe. Dokument stanowi punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości programów, które wraz z UP tworzą spójny system dokumentów programowych polityki spójności w perspektywie 2021-2027 w Polsce.

W perspektywie finansowej na lata 2021-2027 realizowane są następujące programy:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko – inwestycje w bezpieczeństwo energetyczne Polski, rozwój odnawialnych źródeł energii, ochrona środowiska, bezpieczny i ekologiczny transport, rozwój ochrony zdrowia, a także rozwój kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego.
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki – projekty badawczo-rozwojowe, innowacyjne i zwiększające konkurencyjność gospodarki. Z programu skorzystają głównie przedsiębiorcy oraz sektor nauki.
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – poprawa sytuacji osób na zmieniającym się rynku pracy, rozwój edukacji i usług zdrowotnych, wsparcie opieki nad dziećmi i osoby ze szczególnymi potrzebami.
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy – zwiększenie dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, rozwój e-usług, wzmocnienie cyberbezpieczeństwa oraz podniesienie kompetencji cyfrowych społeczeństwa.
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej – Z programu skorzysta 5 województw: lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie, a także część mazowieckiego. Program ułatwi rozwój biznesu, transportu, obejmie też inwestycje w sieci energetyczne, ochronę środowiska i turystykę.
- Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową – wsparcie najuboższych i najbardziej potrzebujących.
- Fundusze Europejskie dla Rybactwa - Wsparcie wspólnej polityki rybołówstwa, unijnej polityki morskiej oraz międzynarodowych zobowiązań Unii w dziedzinie zarządzania oceanami.
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich – celem jest wsparcie instytucji systemu realizacji programów w perspektywie 2021-2027. Działania mają na celu wzmocnienie potencjału beneficjentów i koordynację w obszarze Funduszy Europejskich.
- 16 programów regionalnych – Wsparcie inwestycji na obszarze każdego z 16 województw, w szczególności w zakresie przedsiębiorczości, dostępu do edukacji, ochrony zdrowia, kultury, infrastruktury społecznej i środowiska. Fundusze będą wspierać także technologie cyfrowe, energetykę oraz transport.
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej - mają one charakter międzynarodowy i wspierają wymianę kulturową, współpracę naukową, biznesową i samorządową ponad granicami państw.

W realizacji programów i projektów polityki spójności mają zastosowanie przepisy rozporządzeń unijnych oraz właściwe przepisy krajowe.

Przepisy krajowe zawierające zasady wdrażania programów i projektów polityki spójności zostały uregulowane w ustawie z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Zasady wdrażania zostały zawarte w 5 rozporządzeniach, składających się na pakiet legislacyjny dla polityki spójności na lata 2021–2027:

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej;
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego;
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności;
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013;
5. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Działania w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego¹

W ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) realizowane są usługi rozwojowe skierowane do pracowników przedsiębiorstw. Do końca 2022 r. wsparto przedsiębiorstwa w poniższym zakresie:

- zamówień publicznych – 4,4 tys.,
- realizacji przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego – 813,
- analizy potrzeb rozwojowych przy udziale partnerów społecznych – 2,1 tys.

Ponadto 13,1 tys. pracowników skorzystało ze szkoleń i doradztwa dotyczącego tematyki zarządzania przedsiębiorstwem, a 265 pracowników w zakresie procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach. Dodatkowo, 14,5 tys. pracowników uczestniczyło w szkoleniach, których zakres wynikał z rekomendacji sektorowych rad ds. kompetencji, a więc w największym stopniu odpowiadał na zapotrzebowania danych branż na kompetencje.

Natomiast w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) pracownicy przedsiębiorstw mają dostęp do usług rozwojowych realizowanych w systemie popytowym w ramach Podmiotowych Systemów Finansowania. Dotychczas z oferty szkoleniowej skorzystało ponad 82 tys. przedsiębiorstw.

¹ Patrz także str. 25 i 27- MRiPS Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+” 2022–2029 oraz Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami

Wsparcie kompetencji pracowników przedsiębiorstw w Programach nowej perspektywy 2021- 2027, tj. Programie Krajowym „Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego” (FERS) i Programach Regionalnych obejmują zbliżony zakres działań do dotychczas realizowanych.

W programie FERS zaplanowane zostało wsparcie na rzecz wzmocnienia dialogu społecznego oraz działań podejmowanych przez partnerów społecznych w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji na rynku pracy oraz poprawy warunków pracy w kontekście godzenia życia zawodowego z prywatnym. Wzmocnienie dialogu społecznego w tym obszarze pozwoli na wypracowanie i upowszechnienie przez partnerów społecznych kilkudziesięciu rekomendacji (dobrych praktyk) do wykorzystania bezpośrednio w przedsiębiorstwach lub opracowanie rozwiązań systemowych (legislacyjnych), które zostaną przedłożone stronie rządowej jako stanowisko organizacji partnerów społecznych, celem prawnego uregulowania wybranych kwestii.

Działania wspierające pracodawców dotyczące równości kobiet i mężczyzn na rynku pracy realizowane będą także w projektach Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania poprzez opracowanie i wdrożenie modeli wsparcia uwzględniających kwestie zapewnienia równych szans wszystkim uczestnikom rynku pracy. W ramach tych przedsięwzięć, zaplanowano opracowanie modeli, które skierowane będą m.in. do pracodawców, kobiet rozwijających kompetencje leaderskie oraz rodziców i opiekunów osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

W zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób z grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wsparciem w RPO 2014-2020 objęto do końca 2022 r. blisko 300 tys. osób, z czego połowa uzyskała kwalifikacje lub nabyła kompetencje, 62 tys. osób wcześniej biernych zawodowo zaczęło szukać pracy, a 61 tys. znalazło zatrudnienie. W krajowym PO WER 2014-2020 aktywizacja społeczno-zawodowa dotyczyła dwóch grup - Romów i więźniów. Do końca 2022 r. wsparciem objęto 2,3 tys. Romów, z czego ponad 600 osób podjęło pracę oraz 50,1 tys. więźniów, z czego 36,4 tys. po odbyciu kary znalazło zatrudnienie.

W okresie programowania 2021-2027 w programach regionalnych planowana jest kontynuacja działań na rzecz aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej osób z grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz dodatkowo osób biernych zawodowo, społeczności marginalizowanych takich jak Romowie, czy (na szerszą skalę) osób w kryzysie bezdomności lub zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym.

W krajowym programie FERS 2021-2027 wsparcie aktywizacyjne będzie dotyczyło przede wszystkim więźniów oraz po części, w zakresie ukierunkowania na niezależne życie, osób z niepełnosprawnościami.

W zakresie działań realizowanych w ramach PO WER do końca 2022 r. udzielono 988 pożyczek dla podmiotów ekonomii społecznej, co przyczyniło się do utworzenia 918 nowych miejsc pracy. Pracownicy 602 przedsiębiorstw społecznych zostali przeszkoleni w zakresie prawa zamówień publicznych. 126 podmiotów zwiększyło częstotliwość udziału w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego. Przeprowadzono 546 audytów ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, a 144 ośrodki uzyskały akredytację.

Natomiast ze środków EFS w ramach RPO do końca 2022 r. objęto wsparciem 20798 podmiotów ekonomii społecznej i 48142 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz utworzono 15 202 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

W programie krajowym FERS na lata 2021-2027 zaplanowano również działania służące rozwojowi opieki nad najmłodszymi dziećmi. Zapewnienie większej dostępności do miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 jest jednym z kluczowych instrumentów oddziałujących na sytuację zawodową rodziców i opiekunów, w tym zwłaszcza kobiet, na których najczęściej spoczywa obowiązek opieki nad dziećmi. Zwiększenie upowszechnienia instytucji opieki ma tym samym pozytywny wpływ na kwestię równości szans na rynku pracy. Z tego powodu, ze środków

EFS+ finansowane będzie tworzenie i funkcjonowanie żłobków, klubów dziecięcych oraz dziennych opiekunów (w ramach programu Maluch+) oraz działania zapewniające wysoką jakość opieki (m.in. szkolenia kadr instytucji opieki). Nabór wniosków o dofinansowanie zadań z zakresu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach programu Maluch+ 2022-2029, łączącego różne źródła finansowania opieki nad najmłodszymi dziećmi (oprócz środków EFS+, także środki z KPO oraz budżetu państwa), został ogłoszony 19 stycznia 2023 r. W ramach programu odpowiednie instytucje mogą wnioskować o wsparcie w zakresie tworzenia i dofinansowania do funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Planuje się, że w ramach całego programu Maluch+ utworzonych zostanie ponad 102 tys. nowych miejsc opieki.

Program Dostępność Plus

Program Dostępność Plus to pierwszy program w Polsce, którego celem jest oddziaływanie na stan dostępności szeroko rozumianej przestrzeni publicznej. Na wdrażanie inicjatyw i inwestycji publicznych związanych z wdrażaniem Programu do końca 2021 r. zostało przeznaczonych już ponad 16.7 mln zł. Są to głównie konkursy i projekty dotyczące poprawy dostępności różnych podmiotów, w większości publicznych: szkół podstawowych i wyższych, placówek służby zdrowia, urzędów, miejsc publicznych, środków transportu, a także działania związane z kreowaniem i wytwarzaniem różnego typu produktów i usług dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Kluczowym elementem programu „Dostępność Plus” jest Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, która weszła w życie w 2019 r. Zobowiązuje ona podmioty publiczne do zapewnienia minimalnych wymagań w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej. Ustawa zawiera także mechanizmy zachęcające lub zobowiązujące podmioty spoza sektora publicznego do przestrzegania reguł dostępności. Każdy podmiot realizujący zдания lub zamówienia publiczne musi wykonywać zlecone zadanie / zamówienie w sposób dostępny. Przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe mogą ubiegać się o certyfikaty potwierdzające ich dostępność.

Dzięki realizacji przepisów ustawy dotychczas przeprowadzono m.in. następujące działania:

- powołano Fundusz Dostępności (FD) udzielający atrakcyjnych pożyczek pozwalających na finansowanie inwestycji poprawiających dostępność w budynkach mieszkalnictwa wielorodzinnego oraz budynkach użyteczności publicznej. Do końca 2022 r. udzielono 209 pożyczek o wartości 207,9 mln zł. Dzięki pożyczkom wymieniono lub zmodernizowano ok. 130 wind, oraz zainstalowano niemal 60 nowych wind w budynkach mieszkalnych i podmiotach publicznych. Przy wsparciu środków z FD zakończono realizację ponad 90 inwestycji na łączną kwotę 22,9 mln zł,
- powołano Radę Dostępności złożoną z 50 ekspertów zajmujących się dostępnością i reprezentujących sektor rządowy, samorządy i organizacje pozarządowe. Rada obraduje regularnie (2-3 razy w roku) omawiając najważniejsze kwestie związane z rozwojem dostępności w Polsce, formułuje zalecenia i rekomendacje, opiniuje lub opracowuje dokumenty związane z zapewnianiem dostępności,
- wyznaczono koordynatorów ds. dostępności w co najmniej 3 tys. podmiotów publicznych. Udzielają oni wsparcia osobom ze szczególnymi potrzebami korzystającym z usług publicznych w danym podmiocie, tworzą i nadzorują wykonanie planów poprawy zapewniania dostępności,
- w 2021 r. powstał zbiorczy raport na bazie przeprowadzonego w 2020 r. przeglądu prawa pod kątem poprawy zapewniania dostępności na poziomie wszystkich działów administracji publicznej i sformułowanych rekomendacji w zakresie zmian przepisów

prawa, które mają poprawić sytuację osób ze szczególnymi potrzebami. Część wskazanych w raportach zmian prawa jest procedowana,

- w 2021 r. sporządzono pierwszy ogólnopolski raport o stanie zapewniania dostępności, w oparciu o dane przekazane przez ponad 65 tys. podmiotów publicznych. Ustalono w nim, iż wskaźnik dostępności na poziomie kraju wynosi 41 %,
- w 2022 r. zakończono pierwszy nabór podmiotów dokonujących certyfikacji dostępności, w wyniku którego wyłoniono 30 podmiotów, które są uprawnione do realizacji audytów dostępności i wydawania certyfikatów dostępności dla przedsiębiorców i NGO. W 2022 r. został wydany pierwszy certyfikat,
- we wrześniu 2021 r. uruchomiono postępowanie skargowe dotyczące braku dostępności. W oparciu o przepisy ustawy osoby ze szczególnymi potrzebami mają prawo do złożenia wniosku o zapewnienie dostępności i skargi na brak dostępności podmiotów publicznych. Na podmiot, który mimo uznanej skargi nie zapewni dostępności, zostanie nałożona grzywna. Do końca 2022 r. wniesiono 47 skarg, z czego 20 spełniało wymagania formalne (były dalej procedowane). Decyzje podjęto w odniesieniu do 5 skarg, 3 z nich rozpatrując pozytywnie.

Poza działaniami wynikającymi z wdrażania ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami do najważniejszych inicjatyw w Programie należy zaliczyć:

- projekty „Dostępna szkoła”, w których wypracowano model dostępnej szkoły podstawowej wdrażany w 186 placówkach. Wdrożenie modelu jest oparte o audyty oraz odbywa się dzięki udzielonym grantom na dostosowania architektoniczne oraz zakupowi materiałów pozwalających na realizację w placówce edukacji włączającej z udziałem dzieci ze szczególnymi potrzebami,
- uruchomienie 23 Centrów Wspierających Edukację Włączającą propagujących edukację uwzględniającą uczestnictwo w zajęciach szkolnych dzieci ze szczególnymi potrzebami,
- projekty w konkursach „Uczelnia dostępna”, na podstawie których w ponad 200 uczelniach wdrażane są 3 różne ścieżki rozwoju dostępności – mini, midi, maxi. Dzięki nim prowadzone są m.in. szkolenia kadr, uruchamiane biura osób z niepełnosprawnościami, świadczone jest wsparcie psychologiczne dla studentów z niepełnosprawnościami oraz wdrażane są zmiany architektoniczne i informacyjno-komunikacyjne pozwalające na swobodne korzystanie ze studiów przez osoby z niepełnosprawnościami,
- projekt Dostępność plus dla Zdrowia skierowany do placówek podstawowej ochrony zdrowia (POZ) i szpitali, w który opracowano model dostępności dla każdego z ww. typów placówki. Dzięki projektowi w 250 POZ i 72 szpitalach przeprowadzono audyty i udzielono grantów na poprawę dostępności. Ponadto 1064 pracowników placówek medycznych przeszkolono w zakresie komunikacji z osobami ze szczególnymi potrzebami. Wypracowano także rekomendacje dotyczące kontraktacji świadczeń medycznych z uwzględnieniem stopnia dostępności danej placówki,
- działania dla przedsiębiorców i jednostek badawczych prowadzone w 7 konkursach o łącznej wartości 282 mln oraz nagrody tytularne dla przedsiębiorców wyróżnionych za działania na rzecz dostępności czy przeprowadzenie pierwszych targów produktów i usług związanych z dostępnością,
- uruchomienie 5 inkubatorów innowacji społecznych na rzecz dostępności, które wyłoniły ponad 200 pomysłów na rozwiązania wspierające funkcjonowanie osób ze szczególnymi potrzebami w wielu obszarach życia,

- uruchomienie 4 Centrów Wiedzy Projektowania Uniwersalnego przy uczelniach wyższych,
- uruchomienie ośrodka Wsparcia Architektury Dostępnej (OWDA) świadczącego kompleksowe usługi konsultacyjne w zakresie dostępności architektonicznej dla 450 podmiotów publicznych planujących nowe inwestycje lub przebudowy,
- udzielenie grantów 847 jednostkom samorządu terytorialnego (JST) na łączną kwotę 107,9 mln zł, na wdrożenie zmian poprawiających dostępność urzędów i instytucji funkcjonujących na danym obszarze.

Szerszy opis zrealizowanych w latach 2021- 2022 inicjatyw Programu i ich efektów można odnaleźć w corocznych sprawozdaniach z jego realizacji. Są one publikowane na dedykowanej programowi stronie internetowej.

Z uwagi na powiązanie realizacji Programu z wydatkowaniem środków z funduszy europejskich, w perspektywie finansowej 2021-2027 zaplanowano szereg działań dedykowanych dostępności w programach krajowych i regionalnych. Wsparcie o tym charakterze zaplanowano w krajowym programie współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego + (Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego). Planowane są w nim w szczególności dalsze działania służące budowie stabilnego systemu zapewniania dostępności w wielu dziedzinach (kultura, transport) poprzez m.in. opracowywanie i wdrożenie standardów, szkolenia kadr. Zaplanowano także animację działań związanych z dostępnością w JST. Duży pakiet wsparcia będzie związany z przygotowaniem rozwiązań pozwalających na sprawną implementację do polskiego prawa w 2025 r. dyrektywy o dostępności produktów i usług (European Accessibility Act - EAA). Prace nad ustawą wdrażającą ten akt są na zaawansowanym etapie a ich zakończenie zaplanowano na 2023 r. Działania FERS mają pomóc w przygotowaniu organów nadzorujących wdrażanie ustawy do pełnienia ich zadań (m.in. poprzez szkolenia), ale też przedsiębiorców z branż objętych dyrektywą (także poprzez szkolenia).

Na poziomie horyzontalnym dla wszystkich programów perspektywy 2021- 2027 opracowano kolejną wersję "Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027" (w tym zasady niedyskryminacji i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami). Zobowiązują one do podejmowania działań zapobiegających dyskryminacji ze względu na przesłanki takie jak wiek, niepełnosprawność, pochodzenie etc. Ponadto w projektach konieczne jest zapewnienie, że nowe produkty (np. zasoby cyfrowe, środki transportu, infrastruktura, usługi) finansowane z programów będą zgodne z zasadami uniwersalnego projektowania. Minimalne reguły w tym zakresie ujęto w zaktualizowanej wersji standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2021-2027. Beneficjenci programów będą więc zobowiązani do stosowania standardów przy realizacji projektów, co zapewni wszystkim przyszłym użytkownikom produktów funduszy strukturalnych realną „możliwość skorzystania”. Obecnie przewidziano 5 standardów: szkoleniowy, informacyjno-promocyjny, cyfrowy, architektoniczny, transportowy. Standardy te szczegółowo regulują wymagania wobec sposobu organizacji wsparcia kierowanego do uczestników projektów europejskich oraz tworzonej z tych środków infrastruktury czy nabywanych środków transportu.

Działania w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

W ramach Programu Dostępność Plus realizowane jest działanie 30. Dobry pomysł. Działanie to zakłada wsparcie przedsiębiorstw (zarówno na wczesnych etapach rozwoju pomysłu, jak i na bardziej zaawansowanych etapach) w zakresie inicjatyw zmierzających do tworzenia produktów i usług ukierunkowanych do osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami. Realizacja działania nastąpiła w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR) poprzez wsparcie projektów badawczych oraz inwestycyjnych służących wprowadzaniu na rynek produktów i rozwiązań dla osób z różnymi ograniczeniami funkcjonalnymi, poznawczymi,

w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Celem tych projektów było kreowanie nowych technologii i urządzeń, wspomagających osoby ze specjalnymi potrzebami w funkcjonowaniu w społeczeństwie i poprawiających jakość ich życia.

W ramach POIR przeprowadzono osiem konkursów z łączną alokacją 360 mln zł ukierunkowanych na dostępność. Na koniec 2022 r. liczba złożonych wniosków o dofinansowanie wyniosła 1 087, a ich wartość 622,39 mln zł. Zawarto 219 umów na kwotę wsparcia 111,81 mln zł.

Dyrektywa 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (EAA – European Accessibility Act)

W ramach działań na rzecz społecznego i ekonomicznego włączenia osób z niepełnosprawnościami poprzez zwiększanie dostępności produktów i usług uznanych za podstawowe dla swobodnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w życiu codziennym w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej trwają prace nad wdrożeniem EAA do polskiego porządku prawnego, w postaci projektowanej ustawy o zapewnianiu spełniania wymogów dostępności niektórych produktów i usług.

EAA nakłada na podmioty gospodarcze obowiązki spełniania wymogów dostępności przez wybrane produkty i usługi z dziedziny technologii informacyjno-komunikacyjnych (zarówno w sektorze publicznym, jak i w sektorze prywatnym dużych, małych i średnich przedsiębiorstw).

W ramach procesu wdrażania EAA w okresie od marca do kwietnia oraz w lipcu 2022 r. przeprowadzono konsultacje publiczne, opiniowanie i uzgodnienia projektu ustawy, w których wzięli udział m. in. przedstawiciele organizacji pozarządowych reprezentujących osoby z niepełnosprawnościami, przedstawiciele strony biznesowej i rządowej.

Projekt ustawy cieszył się szerokim zainteresowaniem, a w ramach konsultacji wpłynęło ponad 400 uwag. W ramach współpracy z interesariuszami dokładnie przeanalizowano wszystkie uwagi, a sugestie w nich zawarte znalazły odzwierciedlenie w projekcie ustawy. Zorganizowano również spotkania uzgodnieniowe z przedstawicielami rządu w celu wypracowania wspólnych, zgodnych rozwiązań.

Równolegle do procesu konsultacji publicznych prowadzone są również działania informacyjno-promocyjne, zarówno wewnątrz resortu, jak i we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, mające na celu rozpropagowanie wiedzy o dostępności oraz o projekcie ustawy. Należą do nich przede wszystkim informacje publikowane na stronach rządu, a także konferencje organizowane przez MFIPR oraz te, w których uczestniczą pracownicy resortu.

W grudniu 2022 r. w Warszawie zorganizowana została wizyta studyjna przedstawicieli państw członkowskich UE z udziałem przedstawiciela Komisji Europejskiej, w sprawie implementacji Europejskiego Aktu o Dostępności. W ramach dwudniowej wizyty zorganizowane zostały spotkania z przedstawicielami urzędów, organizacji pozarządowych i biznesu w celu wymiany doświadczeń, dobrych praktyk, a także nawiązania długotrwałej współpracy w dziedzinie dostępności. Jednym z elementów wizyty była konferencja nt. EAA.

W kwietniu 2023 r. planowana jest organizacja konferencji z okazji 5-lecia Programu Dostępność Plus, w ramach której promowana będzie zarówno ustawa wdrażająca EAA, jak i sama dyrektywa. Będzie ona forum wymiany wiedzy oraz dobrych praktyk między różnymi środowiskami zainteresowanymi nową regulacją. Konferencja będzie też okazją do dyskusji w gronie małych firm i dużych korporacji o dostępności w biznesie.

Projekt ustawy znajduje się obecnie na końcowym etapie rządowego procesu legislacyjnego. Wdrożone przepisy EAA mają być stosowane od 28 czerwca 2025 roku.

Odpowiedzialny biznes – upowszechnianie standardów należytej staranności

Działalność MFiPR w zakresie promowania standardów odpowiedzialnego biznesu (CSR *corporate social responsibility*/RBC *responsible business conduct*) oraz upowszechniania standardów należytej staranności, w tym także należytej staranności w zakresie praw człowieka w działalności przedsiębiorstw przedstawiona jest poniżej w dwóch głównych kierunkach prowadzonych działań: prac nad projektem dyrektywy UE w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz pozostałych działań, w tym prac Zespołu ds. Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw i jego grup roboczych.

Prace nad projektem dyrektywy UE w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju

W 2022 r. MFiPR pełniło rolę wiodącą w negocjacjach dyrektywy w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (*Corporate Sustainability Due Diligence Directive*, dalej dyrektywa CSDD), której projekt został przedstawiony przez Komisję Europejską 23 lutego 2022 r.

Przedstawiciele MFiPR brali aktywny udział i prezentowali stanowisko Polski w negocjacjach, które toczyły się w ramach prac Grupy roboczej Rady do spraw prawa spółek i zostały zakończone przyjęciem 1 grudnia 2022 r. stanowiska negocjacyjnego Rady („podejścia ogólne”), otwierającego proces negocjacji z Parlamentem Europejskim.

Projekt dyrektywy CSDD zakłada wprowadzenie obowiązku należytej staranności dla określonych grup przedsiębiorstw w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom działalności przedsiębiorstw dla poszanowania praw człowieka i kwestii środowiskowych. Przewiduje m.in. przepisy dotyczące odpowiedzialności za naruszenie obowiązku w zakresie należytej staranności.

Wdrożenie dyrektywy CSDD przyniesie pozytywne skutki dla poszanowania praw człowieka w działalności przedsiębiorstw poprzez m.in.:

- rozwój procedur należytej staranności ograniczających ryzyka w przedsiębiorstwach, które są objęte nowymi obowiązkami oraz w łańcuchach dostaw tych przedsiębiorstw;
- zwiększenie odpowiedzialności i rozliczalność przedsiębiorstw za negatywne skutki prowadzonej przez nie działalności, w tym w łańcuchach działalności;
- poprawę dostępu do środków ochrony prawnej dla osób dotkniętych negatywnymi skutkami działalności przedsiębiorstw mającymi wpływ na prawa człowieka i kwestie środowiskowe.

MFiPR upowszechnia informacje o projekcie dyrektywy CSDD oraz zagadnieniach należytej staranności, w tym należytej staranności w zakresie praw człowieka poprzez swoją stronę internetową, w ramach prac Zespołu ds. Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw, a także poprzez opisane poniżej działania Krajowego Punktu Kontaktowego OECD.

Pozostałe działania mające na celu upowszechnianie standardów należytej staranności

W latach 2021-2022 kontynuowana była działalność Zespołu ds. Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw – organu pomocniczego Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej.

Na posiedzeniu Zespołu 12 października 2022 r., w związku z pracami nad dyrektywą CSDD i dużym znaczeniem tematyki należytej staranności dla rynku, podjęto decyzję o powołaniu

nowej grupy roboczej ds. należytej staranności, której celami będzie wsparcie w pracach nad międzynarodowymi standardami należytej staranności oraz upowszechnianie problematyki należytej staranności.

Do działań podejmowanych przez Zespół oraz jego grup roboczych w latach 2021-2022, które w największym stopniu przyczyniały się do promowania standardów należytej staranności w działalności przedsiębiorstw, należały:

- 1) upowszechnienie informacji o nowych obowiązkach raportowania, w tym w obszarze kwestii społecznych i praw człowieka w biznesie, wynikających z projektu dyrektywy w sprawie raportowania zagadnień zrównoważonego rozwoju. 31 marca 2021 r. została powołana w ramach Zespołu nowa Grupa robocza do spraw rozwoju raportowania niefinansowego. Jej zadaniem jest monitorowanie planowanych zmian legislacyjnych oraz upowszechnienie informacji o nowych obowiązkach dla przedsiębiorstw wynikających z dyrektywy UE w sprawie raportowania zagadnień zrównoważonego rozwoju (*Corporate Sustainability Reporting Directive*, dyrektywa CSRD), której projekt został ogłoszony 21 kwietnia 2021 r. Dyrektywa CSRD, nad którą prace prowadziło MF, została opublikowana w Dzienniku Urzędowym UE 16 grudnia 2022 r. Szacuje się, że obowiązki wprowadzane dyrektywą będą dotyczyć ponad trzech tysięcy polskich spółek, które rozpoczną raportowanie zgodnie z wymogami dyrektywy CSRD od 2025 r.

29 października 2021 r. odbył się zorganizowany w ramach prac grupy roboczej warsztat online dla spółek „Projekt dyrektywy UE ws. raportowania przedsiębiorstw na temat zrównoważonego rozwoju”, który spotkał się z dużym zainteresowaniem (ponad 3 tys. wyświetleń na YouTube).

- 2) „Praca przymusowa. Poradnik: jak ją rozpoznać i jej przeciwdziałać” – publikacja jest skierowana do pracodawców oraz korzystających z pośrednictwa agencji zatrudnienia. Celem poradnika wydanego w 2020 r. jest zapewnienie wsparcia w identyfikowaniu przypadków pracy przymusowej, zapobieganiu i minimalizowaniu ryzyka wystąpienia pracy przymusowej w działalności własnej przedsiębiorstw oraz łańcuchu dostaw, a także wskazanie, co należy zrobić, jeśli do takiej sytuacji jednak dojdzie.

W 2021 r. kontynuowano działania promujące publikację, która została upowszechniona (w wersji drukowanej oraz elektronicznej) wśród członków Rady Dialogu Społecznego, w tym organizacji przedsiębiorców: Związku Przedsiębiorców i Pracodawców, Związku Rzemiosła Polskiego, Federacji Przedsiębiorców Polskich, Pracodawców RP, Business Centre Club, Konfederacji Lewiatan oraz została przekazana do Wojewódzkich Rad Dialogu Społecznego. Publikacja ta była także promowana wśród agencji zatrudnienia w ramach monitoringu rynku pracy i agencji pośrednictwa pracy prowadzonego przez Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych – członka Zespołu ds. Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw przy MFiPR.

- 3) „Przewodnik CSR po bezpiecznym i zrównoważonym środowisku pracy” - wydany w maju 2021 r. „Przewodnik CSR po bezpiecznym i zrównoważonym środowisku pracy” to źródło praktycznych wskazówek, jak rozwijać odpowiedzialne praktyki pracownicze oraz działać na rzecz poprawy psychospołecznych warunków pracy. Działania te mówią o dbałości przedsiębiorstw w tym obszarze praw człowieka, który dotyczy ich własnych pracowników oraz podwykonawców i dalszych współpracowników, na których sytuację mają oni wpływ.

Jako inspiracja dla działań wspierających dobrostan, zdrowie i bezpieczeństwo pracowników może posłużyć uniwersalna baza dobrych praktyk zawarta w publikacji. Dotyczą one takich zagadnień jak: poprawa psychospołecznego środowiska pracy, poprawa równowagi praca – życie osobiste, rozwiązania na rzecz wspierania grup

szczególnie wrażliwych, promocja zdrowia wśród pracowników oraz identyfikacja, ograniczanie oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników.

Działalność polskiego Krajowego Punktu Kontaktowego OECD ds. odpowiedzialnego biznesu

Głównym zadaniem Krajowego Punktu Kontaktowego OECD ds. odpowiedzialnego biznesu (KPK OECD) jest upowszechnianie *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych* (Wytyczne OECD) oraz wytycznych sektorowych dotyczących odpowiedzialnego prowadzenia biznesu, a także rozpatrywanie zawiadomień o potencjalnych naruszeniach Wytycznych OECD przez przedsiębiorstwa.

Polski KPK OECD upowszechnia wypracowane przez OECD standardy odpowiedzialnego biznesu wśród polskich przedsiębiorców i innych interesariuszy m.in. poprzez publikację polskich wersji językowych dokumentów wypracowanych przez OECD, w tym adresowanych do poszczególnych sektorów: wydobywczego, sektora minerałów pochodzących z obszarów objętych konfliktami, sektora tekstylno-odzieżowego i obuwniczego, rolno-spożywczego oraz sektora finansowego.

W latach 2021–2022 r. polski KPK OECD przykładał dużą uwagę do promocji zasad odpowiedzialnego biznesu oraz należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej w kontekście prac nad dyrektywą CSRD oraz dyrektywą CSDD. Opublikował w polskiej wersji językowej trzy dokumenty OECD dotyczące należytej staranności:

Wytyczne OECD adresowane do banków: *Należyta staranność w zakresie odpowiedzialnego udzielania kredytów korporacyjnych i gwarantowania emisji papierów wartościowych* (publikacja polskiej wersji w lipcu 2021 r.)

Dokument w wersji papierowej wraz z pismem Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej został rozesłany do wszystkich banków komercyjnych działających w Polsce, a także niektórych banków spółdzielczych oraz innych instytucji finansowych. Stosowanie wytycznych przez przedsiębiorstwa i instytucje sektora finansowego ma szczególnie duży potencjał oddziaływania na praktyki rynkowe innych podmiotów poprzez warunki dostępu do produktów finansowych.

Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej (publikacja polskiej wersji 19 maja 2022 r.)

Wytyczne stanowią użyteczne wsparcie dla przedsiębiorstw we wdrażaniu *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*, wytycznych sektorowych, a także dyrektyw UE dotyczących obszaru CSR/RBC i zrównoważonego rozwoju, gdyż zawierają wyjaśnienia, wskazówki i przykłady ilustrujące należytą staranność jako proces, który przedsiębiorstwa powinny przeprowadzać w celu identyfikacji, zapobiegania, łagodzenia i rozliczania skutków prowadzonej przez siebie działalności w łańcuchu dostaw oraz innych relacjach biznesowych, zarówno w aspekcie społecznym/praw człowieka, jak i środowiskowym. KPK OECD zamieszcza także na swojej stronie internetowej informacje przybliżające istotę procesu należytej staranności, która łączy polityki i systemy zarządzania w celu reagowania na rzeczywiste i potencjalne skutki prowadzonej działalności.

Wytyczne OECD adresowane dla sektora rolno-spożywczego: *Wytyczne OECD-FAO dotyczące odpowiedzialnych łańcuchów dostaw w sektorze rolno-spożywczym* (publikacja polskiej wersji 22 listopada 2022 r.)

Powyższe publikacje były promowane podczas webinarium online zorganizowanych przez KPK OECD, podczas których zwracano także uwagę na kontekst poszanowania praw człowieka w działalności przedsiębiorstw.

Podczas webinarium 19 maja 2022 r. pt. „Należyta staranność w odpowiedzialnych łańcuchach dostaw z perspektywy standardów odpowiedzialnego biznesu” omówiono:

- pojęcie należytej staranności w rozumieniu Wytycznych ONZ dotyczących biznesu oraz praw człowieka, Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych oraz [wytycznych sektorowych OECD, które zawierają rozdziały dotyczące praw człowieka](#),
- praktyczne wskazówki dla zarządzania ryzykami w przedsiębiorstwie dostępne w Wytycznych OECD dotyczących należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej.

Podczas webinarium 22 listopada 2022 r. dla przedsiębiorstw sektora rolno-spożywczego zaprezentowano polską wersję językową Wytycznych OECD-FAO dotyczących odpowiedzialnych łańcuchów dostaw w sektorze rolno-spożywczym, których rozdziały dotyczą m.in. praw człowieka we wzorcowej polityce przedsiębiorstwa dotyczącej odpowiedzialnych łańcuchów dostaw w sektorze rolno-spożywczym oraz środków ograniczających i zapobiegających ryzyku w obszarze praw człowieka w łańcuchach dostaw sektora rolno-spożywczego.

Polski KPK OECD upowszechniał także wiedzę na temat należytej staranności oraz aktualnych trendów w zakresie RBC w świetle nowych regulacji legislacyjnych oraz prac nad aktualizacją Wytycznych OECD, np. podczas webinarium nt. aktualnych trendów w rozwoju standardów odpowiedzialnego biznesu, które odbyło się 12 maja 2022 r.

W 2022 r. OECD prowadziła przegląd Wytycznych OECD pod kątem ich zgodności z aktualnymi trendami i innymi regulacjami w zakresie odpowiedzialnego biznesu, w tym rozdziału „Prawa człowieka”. W wyniku przeglądu w grudniu 2022 r. OECD zaproponowała ostateczny projekt aktualizacji treści Wytycznych OECD, który następnie został poddany konsultacjom publicznym. Jego przyjęcie planowane jest podczas spotkania Rady Ministerialnej OECD w czerwcu 2023 r.

Polska administracja publiczna aktywnie uczestniczyła w pracach dotyczących aktualizacji Wytycznych OECD, przekazując za pośrednictwem MFIPR uwagi do OECD. Informacje o aktualizacji Wytycznych OECD upowszechniane były poprzez stronę internetową polskiego KPK OECD oraz spotkania z interesariuszami.

Głównym kanałem upowszechniania standardów odpowiedzialnego biznesu wypracowanych przez OECD jest strona internetowa KPK OECD, utworzona na oficjalnej stronie MFIPR. Strona KPK OECD prowadzona jest w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej, zaś niektóre z dokumentów KPK OECD dostępne są także w języku ukraińskim i rosyjskim. Przydatne informacje o sposobie składania zawiadomień i procedurze postępowania przed KPK OECD zawarto w zaktualizowanej w 2022 r. broszurze informacyjnej.

Ważnym obszarem działalności KPK OECD jest prowadzenie spraw wynikających z zawiadomień o potencjalnym naruszeniu Wytycznych OECD przez przedsiębiorstwa wielonarodowe. W latach 2021 i 2022 r. Polski KPK OECD kontynuował postępowania w dwóch sprawach otrzymanych w 2020 r.

Inne działania MFIPR

Wpływ na rozwijanie polityk w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej mają dokumenty o charakterze strategicznym. Kluczowym dokumentem pozostającym w kompetencjach Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej jest **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)**. Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzmocnieniu spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Strategia kładzie nacisk na to, aby beneficjentem rozwoju gospodarczego, rozwoju regionów, zmian instytucjonalnych w państwie i lepszego rządzenia

byli, w większym niż dotychczas stopniu, zwykli obywatele oraz obszary do tej pory pomijane w polityce rozwoju. Przyjęcie takiego wzorca sprzyja uwolnieniu kapitału ludzkiego, wzmocnieniu kapitału społecznego i tym samym optymalnemu wykorzystywaniu potencjału rozwojowego całego kraju. Jednym z celów szczegółowych SOR są inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Uznaje się, że sprawne państwo, poprzez zwiększenie efektywności funkcjonowania instytucji publicznych, zwłaszcza administracji w relacjach z obywatelami i przedsiębiorcami, sprzyja budowie przewag konkurencyjnych kraju oraz działających w nim podmiotów gospodarczych i społecznych. Rezultatem działań w tym obszarze ma być oczekiwana przez obywateli, przedsiębiorców oraz inne podmioty coraz lepsza sprawność i skuteczność instytucjonalna państwa, w tym wysokiej jakości decyzje publiczne podejmowane we współpracy z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, biznesowymi, interesariuszami instytucjonalnymi. Oznacza to celowość (racjonalność, zasadność) oraz niezawodność decyzji i działań programowo - koordynacyjnych, jak również adekwatność i trwałość samych procedur, norm i standardów w różnych sferach życia publicznego. Poprawa jakości instytucjonalnej dotyczy wielu dziedzin, w których instytucje publiczne są dostawcą podstawowych usług i dóbr mających żywotne znaczenie dla zaspokojenia potrzeb społecznych oraz budują bazę dla wysokiej jakości kapitału społecznego i działalności ekonomicznej. Dotyczy to zwłaszcza takich dziedzin życia, jak np. tworzenie i stosowanie przepisów prawnych, administracyjnych i innych regulacji, bezpieczeństwo mieszkańców (publiczne), bezpieczeństwo narodowe, opieka socjalna czy jakość kształcenia, w tym umożliwianie podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Stąd sprawność instytucji publicznych jest kojarzona czy też wprost utożsamiana ze sprawnością państwa, które ma służyć społeczeństwu - indywidualnym obywatelom i przedsiębiorcom. Realizacji celów SOR w powyższym zakresie służy wiele projektów strategicznych, które są wpisane w obszary właściwości poszczególnych ministerstw i innych instytucji państwowych. Są to m.in.:

- nowoczesne kadry dla polskiego przemysłu (szkolnictwo zawodowe) – obszar SOR: Reindustrializacja/Kapitał ludzki i społeczny,
- Szkoła dla innowatora – obszar: Rozwój innowacyjnych firm/Kapitał ludzki i społeczny,
- Pakiet Konstytucja Biznesu - obszar: Rozwój innowacyjnych firm/Prawo w służbie obywatelom i gospodarce (zakończony),
- „100 zmian dla firm” – obszar: MŚP/Prawo w służbie obywatelom i gospodarce (zakończony),
- Dostępność Plus – obszar: Spójność społeczna,
- Ekonomia solidarności społecznej – obszar: Spójność społeczna,
- Włączeni w edukację – obszar: Spójność społeczna,
- E-usługi w obszarze wymiaru sprawiedliwości i sądownictwa – obszar: E-państwo (zakończony),
- Zintegrowany System Kwalifikacji – obszar: Kapitał ludzki i społeczny,
- Narodowy Program Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego – obszar: Kapitał ludzki i społeczny.

Ponadto w realizacji jest szereg innych projektów prospołecznych w zakresie m.in. zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego, polityki prorodzinnej i opieki nad dziećmi, opieki zdrowotnej czy wspierania kultury. Są to np.: Polityka rodzinna i opieka nad dziećmi, Zdrowa Mama, Program kompleksowego wsparcia dla rodzin Za życiem, Narodowy Program Mieszaniowy, Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo*Uczestnictwo*Solidarność, Program Młodzież Solidarna w Działaniu, Skuteczna pomoc społeczna, Lekki 75+, Efektywna służba zdrowia, Kultura/Dziedzictwo/Wspólnota (zakończony).

MFiPR odpowiada m.in. za projekty strategiczne, przyczyniające się przede wszystkim do rozwoju zrównoważonego terytorialnie.

Projekty w trakcie realizacji:

- **Program dla Śląska** zakłada inwestycje pozwalające na wzmocnienie istniejących w regionie możliwości i lepsze wykorzystanie potencjałów rozwojowych. W SOR Śląsk jest uznany za jeden z kluczowych obszarów wymagających wsparcia z poziomu krajowego. Program zawiera kompleksowy zestaw działań zarówno inwestycyjnych, jak i tzw. miękkich, finansowanych ze źródeł unijnych i krajowych. Program koncentruje się na inwestycjach w gospodarkę wykorzystującą nowoczesny przemysł i innowacje, dostosowaniu kapitału ludzkiego do potrzeb zmieniającego się rynku pracy oraz rozwoju kapitału społecznego, a także poprawie stanu środowiska i jakości życia. Uzupełnieniem jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej dla rozwoju gospodarczego i wykorzystanie potencjału wysokiego zurbanizowania regionu.
- **Partnerska Inicjatywa Miast** jest programem wymiany i promocji wiedzy pomiędzy miastami oraz innymi podmiotami zaangażowanymi w kształtowanie i realizację polityki miejskiej. Cel strategiczny tego projektu to poprawa warunków rozwojowych oraz wspomaganie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju polskich miast. Utworzono trzy sieci tematyczne: jakość powietrza, mobilność miejska oraz rewitalizacja, w których zaangażowane były 34 miasta. Miasta uczestniczące w pracach sieci w oparciu o zidentyfikowane problemy i wypracowane metody działania przygotowały tzw. Miejskie Inicjatywy Działania. Każda z sieci, przy współudziale prowadzących ekspertów, przygotowała tzw. Plany Ulepszeń, czyli dokumenty zawierające rekomendacje dla sfer polityk publicznych w zakresie rozwiązań prawnych, finansowych czy instytucjonalnych, w oparciu o doświadczenia i wnioski wypracowane w trakcie prowadzonych prac. W 2021 r. przeprowadzono nabór do kolejnej edycji projektu na lata 2021-2023. Z nadesłanych zgłoszeń do trzech sieci tematycznych: Miasto cyfrowe, Miasto Zielone, Miasto inicjatyw PPP wybrano w sumie 28 miast.
- **Centrum Wsparcia Doradczego (CWD)** stanowi platformę oferującą kompleksowe doradztwo dla gmin i powiatów w zakresie przygotowania projektów do realizacji oraz planowania strategicznego i przestrzennego, zarządzającą programami szkoleniowymi i mentorskimi dla JST, upowszechniającą dobre praktyki, wymianę doświadczeń i wzajemne uczenie się w zakresie zarządzania i wdrażania polityki rozwoju na poziomie funkcjonalnym i lokalnym. W 2021 r. zrealizowano II i III etap doradztwa ekspertów Związku Miast Polskich w 38 partnerstwach JST (doradztwo strategiczne: przygotowano pogłębione diagnozy potrzeb rozwojowych partnerstw, opracowano strategię terytorialne z pakietami projektów, których łącznie wytypowano 141). W III etapie doradztwa przygotowano wstępne analizy wykonalności dla ok. 100 projektów.

Projekty zakończone:

- **Pakiet działań dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze** jest ukierunkowany na wyrównanie szans rozwojowych wszystkich obszarów, w szczególności tych z największymi problemami społeczno-gospodarczymi. Pakiet dla średnich miast dotyczy miast powyżej 20 tys. mieszkańców oraz miast powyżej 15 tys. mieszkańców będących stolicami powiatów z wyłączeniem miast wojewódzkich – jest to 255 miejscowości w całej Polsce (stan na marzec 2023 r.). Na szczególne wsparcie mogą liczyć 122 ośrodki miejskie, które zgodnie z analizą przeprowadzoną przez Polską Akademię Nauk w największym stopniu zagrożone są utratą funkcji społeczno-gospodarczych. Wsparcie opiera się na dwóch filarach: z jednej strony jest to wsparcie w podejmowaniu inwestycji publicznych, z drugiej zaś tworzenie warunków dla inwestycji prywatnych. W dotychczas zrealizowanych naborach w ramach krajowych programów operacyjnych wartość dedykowanych kopert dla miast średnich przekroczyła zapowiadaną pierwotnie kwotę

2,5 mld zł i wyniosła ok. 3 mld zł. W ramach dedykowanych naborów realizowanych jest 236 umów dotyczących miast średnich. Łączna wartość dofinansowania UE w dotychczas podpisanych umowach o dofinansowanie w ramach Pakietu to ok. 1,3 mld zł. Umowy te dotyczą 152 miast średnich.

- W ramach **Pakietu działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją** MFIPR zleciło wykonanie badania - pogłębionej diagnozy obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją: wskazania ich specyfiki, identyfikacji przyczyn problemów rozwojowych oraz określenia ścieżek ich rozwoju, a także rekomendacji co do kluczowych możliwych przedsięwzięć i projektów, których realizację należy podjąć na tych obszarach. W trakcie realizacji projektu podjęto decyzję o utworzeniu komponentu wsparcia doradczego w ramach ww. projektu CWD.
- zgodnie z SOR **Program ponadregionalny skierowany do najślabszych gospodarczo obszarów 2020+** dotyczy obszarów o najniższym poziomie PKB i borykających się z problemami rozwojowymi. Ze względu na przeniesienie zadań przewidywanych głównie w programie ponadregionalnym (Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027), kierowanym do najślabszych gospodarczo obszarów do innych instrumentów wsparcia, zakończono pracę nad jego przygotowaniem jako odrębnym instrumentem.
- celem projektu strategicznego **Konsolidacja i wzmocnienie systemu zarządzania rozwojem** (obszar – Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem) jest utworzenie jednolitego systemu zarządzania i koordynacji polityk publicznych wspomagających procesy rozwojowe kraju. System obejmuje sferę programową, instytucjonalną i wdrożeniową, przyczyniając się do poprawy efektywności funkcjonowania polityk publicznych. W ramach projektu zbudowany został na poziomie rządu efektywny system zarządzania politykami publicznymi. Ponadto znowelizowano ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2021 r. poz. 1057, z 2022 r. poz. 1079, 1846). Dzięki wprowadzonym zmianom system dokumentów strategicznych będzie uporządkowany i bardziej spójny. Zwiększy się także efektywność programowania i realizacja rządowych strategii, polityk oraz programów. Wprowadzono m.in. rozwiązania na rzecz integracji wymiaru społeczno-gospodarczego i przestrzennego w dokumentach strategicznych, nowe mechanizmy uzgadniania działań rozwojowych oraz zmiany umożliwiające przygotowanie dokumentów związanych z wykorzystaniem funduszy unijnych na lata 2021-2027.
- Projekt strategiczny **Zintegrowane dokumenty** przyczyniający się do integracji systemu programowania społeczno-gospodarczego i planowania przestrzennego na wszystkich poziomach zarządzania – krajowym, regionalnym, funkcjonalnym i lokalnym był realizowany od początku 2017 r. do połowy 2018 r. Celem projektu było określenie sposobów i możliwości połączenia dokumentów strategicznych (dotyczących planowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczego) na poziomie gminy i województwa. Efektami projektu są rekomendacje dotyczące zakresu strategii i procedury jej przygotowywania i uchwalania, wskazówki do przygotowania podręcznika dla jednostek samorządu terytorialnego oraz uzgodnienia z przedstawicielami samorządów regionalnych dotyczące sposobu wprowadzania zintegrowanego dokumentu na poziomie regionalnym. Rekomendacje zostały wykorzystywane w pracach nad nowelizacją ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Ponadto, działaniem wpisującym się w realizację KPD w zakresie realizacji celów zrównoważonego rozwoju była organizacja przez MFIPR we współpracy z UN Habitat 11-tej Sesji Światowego Forum Miejskiego w Katowicach (dalej WUF 11) w dniach 26-30 czerwca 2022 roku. Zakres tematyczny Światowego Forum Miejskiego dotyczy szerokiego spektrum problematyki związanej ze zrównoważonym rozwojem miast i wpisuje się w agendę na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju ONZ, a w szczególności SGD 11, ukierunkowanego na uczynienie miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz

sprzyjającymi włączeniu społecznemu. W trakcie WUF 11 wiele miejsca poświęcono zagadnieniu sprawiedliwej transformacji miast, która w sposób szczególny angażuje środowiska osób szczególnie narażonych na zachodzące zmiany o charakterze społeczno-ekonomicznym.

Ważnym elementem zrównoważonego rozwoju miast jest odpowiedzialne zaangażowanie się w ten proces podmiotów biznesowych. Z inicjatywy Pełnomocnika Rządu do spraw Przygotowania Światowego Forum Miejskiego w Katowicach została powołana nieformalna Rada Biznesowa, w skład której weszli przedstawiciele polskich firm zrzeszonych w UN Global Compact Network Poland. Efektem prac Rady jest przygotowany i ogłoszony w trakcie WUF 11 dokument Rekomendacje dla miast. Zawiera on rekomendacje w zakresie transformacji urbanistycznej uwzględniającej dobrobyt mieszkańców i troskę o środowisko, która nie może przebiegać bez wsparcia sektora prywatnego. Propozycje dotyczą w szczególności: produkcji i zużycia energii, budowy, zarządzania, zrównoważonego transportu, zanieczyszczenia hałasem i zanieczyszczenia powietrza, infrastruktury przemysłowej, efektywności energetycznej, infrastruktury przesyłowej oraz edukacji opartej na dobrych praktykach.

Kolejnym istotnym elementem programu WUF 11 była tematyka dostępności miast. Z inicjatywy Pełnomocnika Rządu do spraw Przygotowania Światowego Forum Miejskiego w Katowicach powołana została nieformalna Rada Dostępności. Kluczową inicjatywą w ramach WUF11 podejmującą problematykę dostępności był Okrągły Stół Osób z Niepełnosprawnościami, podczas którego omówiono działania na rzecz budowania integracyjnych, bezpiecznych, odpornych i zrównoważonych miast i osiedli ludzkich oraz strategię działań na rzecz wdrażania Nowej Agendy Miejskiej i miejskiego wymiaru celów zrównoważonego rozwoju, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Zwieńczeniem działań i doświadczeń z WUF11 w tematyce dostępności było przygotowanie przez MFiPR publikacji o dostępności wydarzeń międzynarodowych: WELCOME. Jak zadbać o dostępność wydarzeń międzynarodowych? Publikacja może być szeroko wykorzystywana jako pakiet wskazówek dla wszystkich sektorów w tym dla biznesowego

Ministerstwo Rozwoju i Technologii (MRiT)

Realizacja celów zrównoważonego rozwoju ONZ (Agenda 2030)

Rezolucja ONZ „Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju” definiuje kierunki rozwoju dla świata, podstawowe wyzwania i sposoby mierzenia się z nimi.

Od samego początku Polska postrzega Agendę 2030 i Cele Zrównoważonego Rozwoju (SDGs - Sustainable Development Goals) jako globalny i uniwersalny plan działania oraz szansę nie tylko na wprowadzanie zmian w kraju, regionie i na świecie, ale także na efektywną współpracę - usuwanie silosów, tworzenie synergii, wzmacnianie zrównoważonego rozwoju i niepozostawianie nikogo w tyle. Ta kluczowa zasada Agendy 2030 przyświeca planowaniu wszelkich polityk publicznych w Polsce, których celem jest ochrona najbardziej wrażliwych grup społecznych, które znalazły się w szczególnie trudnej sytuacji w następstwie pandemii Covid-19 oraz w konsekwencji agresji Rosji na Ukrainę.

Uwarunkowania ostatnich 3 lat wystawiły zrównoważony rozwój na poważną próbę. Jednak długoterminowe procesy i nagłe zaburzenia, stanowią coraz silniejsze bodźce dla wdrażania polityk - tak na poziomie unijnym, krajowym jak i podmiotów gospodarczych - zorientowanych na zrównoważony rozwój. Agenda 2030 i cele zrównoważonego rozwoju, oparte na rozwoju uwzględniającym jednocześnie aspekt społeczny, ekonomiczny i środowiskowy poddawane są systematycznej ocenie w ramach cyklicznych raportów „Monitorowanie Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce”, w ramach publikacji GUS „Polska na drodze zrównoważonego rozwoju”² oraz na dedykowanej stronie internetowej³.

W ramach monitorowania postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju, Ministerstwo Rozwoju i Technologii w ramach publikacji „Monitorowanie Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce” przygotowało w 2021 i 2022 r. przeglądy kluczowych działań i projektów strategicznych, jak również przykładów dobrych praktyk rynkowych na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju. W każdym z raportów zawarto również opis pozycji wyjściowej Polski na drodze do zrównoważonego rozwoju i przebieg w osiąganiu wybranych wskaźników. W raportach monitorujących silnie akcentowana jest rola partnerstwa i współpracy w zakresie tworzenia efektywnych polityk publicznych na rzecz zrównoważonego rozwoju. Podkreślono, że Polska stawia na współpracę, partnerstwo i współodpowiedzialność podmiotów publicznych, biznesu i obywateli za przebieg procesów rozwojowych.

Biorąc także pod uwagę pkt. 19 rezolucji dot. przeglądu HLPF (High Level Political Forum), w której zachęca się państwa do przygotowania VNR (voluntary national reviews) w każdym czteroletnim cyklu (obecny cykl to lata 2020-2023), Polska wyraziła w 2022 r. chęć przystąpienia do przeglądu w lipcu 2023 r. Tematem przewodnim HLPF 2023 będzie „Przyspieszenie odbudowy po pandemii koronawirusa (COVID-19) oraz pełne wdrożenie Agendy 2030 na wszystkich poziomach”. Pogłębione przeglądy będą dotyczyły SDG 6 (Czysta woda i warunki sanitarne), 7 (Przystępna i czysta energia), 9 (Przemysł, innowacje i infrastruktura), 11 (Zrównoważone miasta i społeczności) oraz 17 (Partnerstwa na rzecz celów). Wydarzenie to będzie okazją do podzielenia się dobrymi praktykami i doświadczeniami z innymi krajami. W ramach zaplanowanego przeglądu MRiT podjęto się przygotowania raportu, którego celem będzie prezentacja krajowego podejścia do wdrażania SDGs. W raporcie zaprezentowane zostaną krajowe priorytety realizacji wszystkich 17 SDGs, wskazując działania i projekty strategiczne, jak również przykłady dobrych praktyk na rzecz realizacji celów. W raporcie zostanie przedstawiona także refleksja dot. zmian względem raportu z 2018 r. oraz istotne uwarunkowania dla skutecznej realizacji Agendy 2030.

² <https://raportsdg.stat.gov.pl/>

³ https://sdg.gov.pl/o_sdg/

Przejawem budowania współpracy na gruncie polskim jest kontynuacja zainicjowanego w czerwcu 2017 r. *Partnerstwa na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce*. Celem Partnerstwa jest zintegrowanie przedstawicieli różnych środowisk na rzecz efektywnego osiągania celów zrównoważonego rozwoju. Inicjatywa zwiększa świadomość coraz to większych kręgów odbiorców nt. istnienia celów zrównoważonego rozwoju, ich znaczenia dla poszczególnych grup społecznych oraz potrzeby współpracy w efektywnej ich realizacji. Sygnatariusze tej inicjatywy dają przykład aktywnego zaangażowania i odpowiedzialnego wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju wewnątrz organizacji, stanowiąc cenne źródło inspiracji dla innych.

Partnerstwo oparte jest na 3 podstawowych zasadach – otwartości na współpracę, dobrowolnym uczestnictwie i deklaratywności współpracy. Dotychczas do inicjatywy przystąpiło 151 podmiotów (stan na dzień 31 grudnia 2022 r.), a efektem tego partnerstwa to ponad 170 zobowiązań, w których sygnatariusze potwierdzają realizację konkretnych działań ukierunkowanych na osiąganie wybranych SDGs, co pokazuje otwartość i gotowość do podejmowania wyzwań. Zainteresowanie udziałem w Partnerstwie zgłaszają kolejne podmioty.

Większość Sygnatariuszy to przedstawiciele środowisk biznesowych, co potwierdza fakt, że największy ciężar transformacji w kierunku wypełnienia zobowiązań w zakresie dostosowania strategii biznesowych oraz obowiązków wynikających z nowych unijnych regulacji w zakresie raportowania niefinansowego, w tym raportowania ESG⁴, ciążyć będzie na firmach.

W ramach promocji tematyki zrównoważonego rozwoju i komunikacji nt. inicjatyw podejmowanych przez Sygnatariuszy *Partnerstwa* raz na kwartał przygotowywany jest *Newsletter SDG*. W ramach publikacji podejmowane są bieżące tematy z obszarów zrównoważonego rozwoju, zrównoważonego finansowania, w tym taksonomii, ESG oraz informacji o najistotniejszych trendach w temacie na rynku europejskim i wdrożonych rekomendacjach/wytycznych.

Kontynuowane jest wydarzenie konferencyjne zainaugurowane w 2018 r. *Krajowe Forum Interesariuszy Agendy 2030* (KFI), które organizowane było w latach 2019-2022. w niezmienionej formule co do założeń koncepcyjnych. W 2020, 2021 i 2022, z uwagi na kwestie bezpieczeństwa związane z wystąpieniem pandemii Covid-19, wydarzenia miały wirtualny format. Motywem przewodnim Forum w 2021 r., organizowanym w formule V4+ (stanowiącego zarazem IV edycję Krajowego Forum Interesariuszy Agendy 2030), było hasło „Dekada Działania – Zrównoważona Odbudowa – Kluczowe wyzwania na drodze do osiągnięcia Agendy 2030 i Celów Zrównoważonego Rozwoju”. Forum było elementem oficjalnego programu Prezydencji Polski w Grupie Wyszehradzkiej. W Forum wzięli udział zarówno ministrowie odpowiedzialni za sprawy gospodarcze w krajach V4+, jak i przedstawiciele różnych środowisk interesariuszy tych krajów.

W 2022 r. V edycji KFI towarzyszyło hasło „Agenda 2030: Edukuj! Transformuj! Finansuj! Przedsiębiorstwo w obliczu wyzwań transformacji klimatycznej”. W jego ramach zaadresowano kwestie dotyczące m.in. wyzwań dla zrównoważonego biznesu, jakie stwarza rosnąca świadomość konsumentów oraz roli edukacji w kształtowaniu postaw społecznych. Podjęto tematy: możliwości adaptacji przedsiębiorstw w Polsce do wyzwań zielonej i sprawiedliwej transformacji, zrównoważonych inwestycji i integracji ryzyk ESG jako szansy na wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw.

Biorąc pod uwagę potrzebę intensyfikacji działań i złożonej materii równoważenia celów krótkookresowych z długoterminowymi SDGs, skoordynowanie działań w ramach polityk sektorowych, jak również między różnymi szczeblami administracji, za kluczowe uznano

⁴ ESG – skrót oznaczający czynniki, w oparciu o które tworzone są ratingi i oceny pozafinansowe przedsiębiorstw, państw i innych organizacji. Składają się one z 3 elementów: E – Środowisko (*environmental*), S – Społeczna odpowiedzialność (*social responsibility*) i G – Ład korporacyjny (*corporate governance*)

wdrożenie programu wspierającego potencjał administracji w tym obszarze. W 2020 r. rozpoczęła się realizacja projektu „Program rozwijania potencjału administracji publicznej w celu wspierania realizacji działań na rzecz SDGs i zrównoważonego rozwoju”, w ramach Programu Wspierania Reform Strukturalnych KE, którego beneficjentem zostało Ministerstwo Rozwoju i Technologii, a wykonawcą OECD. Głównym celem projektu było wzmocnienie zintegrowanego podejścia do zrównoważonego rozwoju w polityce publicznej oraz skutecznej realizacji polityk Agendy 2030 i jej 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. W szczególności projekt miał na celu opracowanie programu budowania potencjału dla polskich urzędników (od średniego do wyższego szczebla, a także personelu ekspertów) w celu poprawy ich kompetencji w zakresie zrównoważonego rozwoju – realizacji celów zrównoważonego rozwoju i wzmocnienia ram zarządzania dla całościowego, międzysektorowego podejścia do realizacji SDGs w Polsce. W ramach projektu przygotowano dwa moduły szkoleniowe z zakresu zrównoważonego rozwoju dostępne na stronie e-learningowej KPRM <https://elearning.kprm.gov.pl/>. Przygotowane przez OECD moduły szkoleniowe zawierają treści edukacyjne dotyczące mechanizmów instytucjonalnych i instrumentów istotnych dla wzmocnienia PCSD (Policy Coherence for Sustainable Development), zrównoważonego rozwoju, Agendy 2030 i jej 17 Celów, co sprzyjać ma popularyzacji tematu i podejścia do realizacji polityk na rzecz zrównoważonego rozwoju i realizacji zintegrowanych celów w ramach polityk gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz przyspieszenia postępów we wdrażaniu SDGs. Aspekt promocji i edukacji ze względu na chęć przybliżenia wielowymiarowego charakteru aspektów związanych z realizacją polityk na rzecz zrównoważonego rozwoju i potrzeba prezentacji szerszego i pełniejszego podejścia do adresowania ww. tematu zrodziły potrzebę utworzenia dedykowanej platformy dzielenia się wiedzą <http://www.gov.pl/sdg-portal-wiedzy/>. nt. Agendy 2030 i SDGs. Platforma została uruchomiona w marcu 2023 r.

Opracowanie nowych warunków techniczno-budowlanych dla budynków

Projekt rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, zwany dalej „projektem rozporządzenia Wt” był przedmiotem konsultacji publicznych, opiniowania i uzgodnień międzyresortowych w okresie od 16 listopada do 16 grudnia 2021 r.

Odniesienie się resortu do uwag z uzgodnień międzyresortowych oraz opiniowania zostało opublikowane na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji. W tym miejscu zostanie również zamieszczone stanowisko resortu do uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych.

Ze względu na złożoność materii, jaką jest wydanie nowej, kompleksowej regulacji zawierającej wymagania techniczne dla budynków, a także ilość zgłoszonych uwag, trwa analiza uwag, które wpłynęły do resortu. Zmianie uległ przewidziany termin na wejście w życie przedmiotowych przepisów – aktualnie jest to najpóźniej w terminie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy o dostępności tj. od 20 września 2019 r.

Kolejne etapy procesu legislacyjnego projektu rozporządzenia Wt można śledzić pod adresem: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12353350>.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej (MRiPS)

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo-Uczestnictwo-Solidarność

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji działań ujętych w dokumencie Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo-Uczestnictwo-Solidarność jest zawarte w IV rozdziale Informacji o sytuacji osób starszych w Polsce za 2021 r. Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów 4 listopada 2022 r. Dokument dostępny jest pod linkiem: http://senior.gov.pl/materialy_i_badania/pokaz/614.

Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+” 2022–2029

Program „MALUCH+” został przekształcony w program długofalowy na lata 2022-2029. „MALUCH+” jest programem integrującym środki europejskie – środki z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO) oraz z programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach perspektywy finansowej 2021-2027, a także środki budżetu państwa. Budżet programu wynosi 5,5 mld zł, co zapewnia większe wsparcie w utworzeniu i dofinansowaniu funkcjonowania miejsca opieki. Tak wysoka pula środków pozwoli na dofinansowanie tworzenia i funkcjonowania 102 tys. miejsc opieki.

Program został ogłoszony 19 stycznia 2022 r. Podstawą prawną Programu jest art. 62 [ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3](#). Zgodnie z art. 62 ust. 1 ustawy, minister właściwy do spraw rodziny może opracowywać resortowe oraz rządowe programy rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz finansowo wspiera te programy. Opracowanie i realizacja programów odbywa się we współpracy z wojewodą.

Celem Programu jest stworzenie w skali kraju, zwłaszcza na terenach gmin, gdzie nie funkcjonują żadne instytucje opieki, wysokiej jakości, dostępnej terytorialnie i przystępnej cenowo opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów, w tym dla dzieci z niepełnosprawnościami i wymagających szczególnej opieki.

Wzrost dostępności miejsc opieki przyczynia się nie tylko do zwiększenia odsetka dzieci objętych opieką, ale także umożliwia łączenie życia zawodowego z rodzinnym i pozwala na zwiększenie zatrudnienia, zwłaszcza kobiet. Miejsca opieki powstałe dzięki Programowi umożliwią aktywizację zawodową rodziców, którzy dotychczas nie mogli podjąć pracy ze względu na konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad dziećmi do lat 3, wiążącą się m.in. z brakiem dostępu terytorialnego i finansowego do instytucji opieki. Ponadto rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 pozytywnie wpłynie na wzrost zatrudnienia, ponieważ w tworzonych instytucjach konieczne będzie zatrudnienie opiekunów i pozostałej kadry.

Wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylającej dyrektywę Rady 2010/18/UE oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1152 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy w Unii Europejskiej

W dniu 9 marca 2023 r. Sejm przyjął ustawę zmieniającą Kodeks pracy, która wdraża postanowienia ww. dyrektyw. Ustawa wejdzie w życie po upływie 21 dni od dnia jej ogłoszenia. Obecnie ustawa oczekuje na podpisanie przez Prezydenta RP.

Prawo do godziwego wynagrodzenia

Minimalne wynagrodzenie za pracę w 2021 r. wynosiło 2800 zł i wzrosło w stosunku do poziomu z 2020 r. o 7,7%. Minimalna stawka godzinowa dla określonych umów cywilnoprawnych w 2021 r. wynosiła 18,30 zł i wzrosła w stosunku do kwoty z 2020 r. o 7,6%.

Minimalne wynagrodzenie za pracę w 2022 r. wynosiło 3010 zł i wzrosło w stosunku do poziomu z 2021 r. o 7,5%. Minimalna stawka godzinowa dla określonych umów cywilnoprawnych w 2022 r. wynosiła 19,70 zł i wzrosła w stosunku do kwoty z 2021 r. o ok. 7,6%.

Minimalne wynagrodzenie za pracę od 1 stycznia 2023 r. wynosi 3490 zł, co oznacza wzrost o 15,9 % w stosunku do kwoty w 2022 r., a od 1 lipca 2023 r. będzie wynosiła 3600 zł, co oznacza wzrost o 19,6% w stosunku do kwoty z 2022 r.

Minimalna stawka godzinowa dla określonych umów cywilnoprawnych wynosi od 1 stycznia 2023 r. 22,80 zł, co oznacza wzrost o 15,7%, w stosunku do kwoty w 2022 r., a od 1 lipca 2023 r. będzie wynosiła 23,50 zł, co oznacza wzrost o 19,3% w stosunku do kwoty z 2022 r.

Ochrona sygnalistów

Projekt ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa (UC101) ma na celu wdrożenie postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii. Dyrektywa powinna być wdrożona do 17 grudnia 2021 r.

Projekt podlegał uzgodnieniom międzyresortowym, opiniowaniu przez partnerów społecznych, a także konsultacjom publicznym. Duża liczba zgłoszonych uwag wskazała, iż projekt ustawy budzi szerokie zainteresowanie społeczne, co wynika głównie z obszernego zakresu podmiotowego i przedmiotowego dyrektywy 2019/1937. Wymusiło to dokonanie znaczącej modyfikacji proponowanych przepisów ustawy, celem uwzględnienia większej części uwag.

W związku z powyższym zmieniony projekt ustawy został przekazany do ponownych uzgodnień międzyresortowych oraz opiniowania, a 12 lipca 2022 r. odbyła się konferencja uzgodnieniowa.

10 stycznia 2023 r. projekt został przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich i rekomendowany do rozpatrzenia wraz z protokołem rozbieżności Stałemu Komitetowi Rady Ministrów (SKRM).

Projekt w wersji przyjętej przez KSE był przedmiotem prac Zespołu ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (KWRiST). Po uzyskaniu opinii KWRiST, projekt został skierowany do rozpatrzenia przez SKRM.

Proponuje się, aby ustawa ta weszła w życie po upływie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Aktualizacja platformy „Rodzina i praca” oraz narzędzia „Równość płac”

Z powodu braków kadrowych oraz z uwagi na brak chętnych zgłaszających się podczas organizacji naborów na stanowiska projektowe Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania MRiPS nie było w stanie zrealizować zadań uwzględnionych w harmonogramie realizacji KPD.

W grudniu 2022 r. wycofano się z projektu „Dobry Klimat dla miejsc pracy dobrej jakości” w ramach, którego były uwzględnione zadania dotyczące między innymi luki płacowej.

Przewiduje się jednak działania w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 w projekcie pod nazwą „Opracowanie i wdrożenie modeli wsparcia dla kluczowych aktorów, jako metoda osiągnięcia równego traktowania kobiet i mężczyzn na rynku

pracy - świadomy pracodawca, rozwijająca się liderka, aktywny ojciec, aktywny opiekun osoby wymagającej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu”.

Realizowany jest etap programowania projektu (nie została zawarta jeszcze umowa o dofinansowanie).

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami

Zatrudnienie wspomagane

Do marca 2023 r. przygotowano koncepcję zatrudnienia wspomagane wraz z wstępnym oszacowaniem kosztów tego instrumentu.

Zatrudnienie wspomagane zostało zaprojektowane jako rozwiązania uzupełniające dotychczas funkcjonujący system wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce. Kierowane będzie do osób mających szczególne trudności w samodzielnym znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Przewidziano następujące działania:

- a) przygotowanie metodologii zatrudnienia wspomagane oraz minimalnych wymagań dla trenerów pracy i metodologii szkoleń dla kandydatów na trenerów pracy,
- b) przygotowanie administracji samorządowej (w szczególności publicznych służb zatrudnienia) i administracji rządowej (urzędy wojewódzkie) do realizacji projektu,
- c) zorganizowanie sieci agencji zatrudnienia wspomagane,
- d) realizacja przez wyspecjalizowane agencje pilotażu 3-etapowego zatrudnienia wspomagane,
- e) przygotowanie i wdrożenie przepisów prawnych, które wprowadzą zatrudnienie wspomagane do systemu prawnego jako ogólnodostępną usługę dla osób z niepełnosprawnościami.

Planuje się wdrożenie i przetestowanie rozwiązań dotyczących zatrudnienia wspomagane w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS). Rozpoczęcie działań, które przyczynią się do zmian systemowych w obszarze zatrudnienia wspomagane zaplanowano już na 2023 rok. W ramach FERS zostały zabezpieczone środki finansowe na realizację działań dotyczących zatrudnienia wspomagane w kwocie 700 mln zł.

Przez zatrudnienie wspomagane rozumie się indywidualną metodę pracy z osobą uprawnioną, mającą na celu wsparcie tej osoby w znalezieniu, podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia na rynku pracy, realizowaną na podstawie umowy z podmiotem wspierającym – agencją zatrudnienia wspomagane.

Osobami uprawnionymi do tego rodzaju wsparcia mają być osoby niepełnosprawne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, z późn.zm.) będące w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy.

Udział w zatrudnieniu wspomagany będzie wymagał zgody uczestników, którymi mają być w szczególności osoby zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne lub poszukujące pracy.

Opracowana koncepcja zakłada zindywidualizowany proces wdrażania osoby niepełnosprawnej na rynek pracy, w trakcie którego wyróżnić można 3 etapy:

- 1) przygotowanie do pracy,
- 2) wsparcie w miejscu pracy,

3) monitoring.

Głównym celem zatrudnienia wspomaganego jest włączenie w rynek pracy osób niepełnosprawnych, które bez szczególnego - zindywidualizowanego i kompleksowego wsparcia, samodzielnie nie podejmą zatrudnienia.

Podmiotem realizującym usługę zatrudnienia wspomaganego będą agencje zatrudnienia wspomaganego, w której kluczową rolę odgrywać będzie trener pracy. Trener pracy odpowiedzialny będzie m.in. za znalezienie kandydata do usługi, za wsparcie na wszystkich etapach jej realizacji oraz przygotowanie i podjęcie przez niego aktywności zawodowej. Trener będzie wspierał również pracodawców - przede wszystkim w procesie adaptacji osoby niepełnosprawnej w miejscu i na stanowisku pracy.

Trener pracy ma być osobą odpowiedzialną za wsparcie w podjęciu aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, oraz w wyborze, znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia przez osoby uprawnione.

W proces zatrudnienia wspomaganego planuje się zaangażować również administrację samorządową - powiatowe urzędy pracy i rządową - wojewodów.

Niepełnosprawni.gov.pl - stworzenie portalu informacyjno-usługowego dla osób z niepełnosprawnościami, MRiPS do 2023

Obecnie funkcjonuje strona internetowa Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, której funkcjonalność jest stale poszerzana.

Dopiero po jej aktualizacji zakłada się stworzenie na bazie strony niepełnosprawni.gov.pl, w infrastrukturze gov.pl i zgodnie ze standardami gov.pl, portalu informacyjno-usługowego dla osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia. Portal ma zostać przygotowany przez dział informatyzacji w ramach struktur KPRM w ścisłej współpracy z MRiPS.

Dotychczas w Biurze Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych MRiPS przygotowane zostały rozwiązania dotyczące portalu nt. Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”. Portal został już uruchomiony i jest dostępny pod adresem <https://zazyciem.gov.pl/>.

W ramach realizacji przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych MRiPS projektu „Włączenie wyłączonej - aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”, współfinansowanego ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, zaprojektowano jako jeden z instrumentów Centrum komunikacji. Obecnie trwa pilotaż tego instrumentu. Celem jest zapewnienie pełnej dostępności rynku pracy dla osób komunikujących się w polskim języku migowym poprzez stały dostęp do usługi tłumacza języka migowego. Centrum będzie świadczyć swe usługi przede wszystkim zdalnie, w formie wideokonferencji. Realizacja projektu rozpoczęła się w styczniu 2021 r., a jego zakończenie zaplanowano na listopad 2023 r. Liderem projektu jest Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej (Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych), zaś partnerami - Polski Związek Głuchych, Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych oraz Stowarzyszenie Czas, Przestrzeń, Tożsamość. Instrument dotyczący Centrum komunikacji jest pilotażowany przez Polski Związek Głuchych.

W ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) zaprojektowano natomiast utworzenie Centrum Komunikacji dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, zapewniającego szerszy zakres usług (niekoniecznie związany z rynkiem pracy i dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności) - komunikowanie się i uzyskanie informacji, w tym przy pomocy alternatywnych i wspomagających sposobów komunikacji (AAC) oraz języka migowego. Rozpoczęcie działania przewidziano na 2023 rok.

Projekt obejmuje utworzenie Centrum Komunikacji do obsługi osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami i zapewnienie im informacji – w szczególności dotyczy to osób z niepełnosprawnością słuchu. W centrum osoby głuche, słabosłyszące lub głuchoniewidome będą mogły skorzystać ze zdalnych usług:

- profesjonalnego tłumacza PJM (polskiego języka migowego) w obu kierunkach tłumaczenia,
- transkrypcji wypowiedzi fonicznej na tekst polski lub alfabet Braille’a,
- transkrypcji wypowiedzi osoby słyszającej przy jednoczesnym wypowiadaniu tekstu napisanego przez osobę głuchą, słabosłyszącą, głuchoniewidomą.

Usługa ta pozwoli na komunikację zdalną z dowolną osobą lub podmiotem.

Usługa ta będzie funkcjonować dwustronnie: osoba głucha, słabosłysząca lub głuchoniewidoma będzie mogła zainicjować połączenie do osoby słyszającej / podmiotu, ale połączenie będzie też mogło być wykonane do osoby głuchej, słabosłyszącej lub głuchoniewidomej.

Projekt obejmuje również usprawnienie działań w zakresie likwidacji barier komunikacyjnych, w tym barier napotykanych przez osoby z niepełnosprawnością sensoryczną, intelektualną, korzystających z alternatywnych i wspomagających sposobów komunikacji (AAC), poprzez zapewnienie i upowszechnienie usług AAC (włączając w to zapewnienie tekstu łatwego do czytania, ETR - Easy to read and understand), dając możliwość efektywnego porozumiewania się za ich pomocą m.in. w kontaktach z podmiotami publicznymi.

Centrum umożliwi komunikowanie się i zapewnienie informacji dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, także komunikacji w polskim języku migowym, SKOBN (System Komunikacji Osób Głuchoniemych) lub przy pomocy AAC (włączając w to system ETR).

Zapewni to korzystanie z informacji i wiedzy o usługach osobom z różnymi niepełnosprawnościami, w tym mającymi niepełnosprawność intelektualną, problemy zdrowia psychicznego, autyzm, korzystającymi z AAC, osobom głuchym, niewidomym, głuchoniewidomym.

Projekt obejmuje opracowanie standardów doboru urządzeń i metod komunikowania się przy pomocy AAC dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób posługujących się AAC.

Projekt przewiduje działania szkoleniowe mające na celu podniesienie kompetencji personelu instytucji obsługujących osoby z niepełnosprawnościami i pracowników urzędów w zakresie alternatywnych i wspomagających metod komunikacji (AAC).

Projekt zakłada też rozwiązania związane z wdrożeniem i upowszechnieniem stosowania AAC, w tym m.in. poprzez hub AAC na poziomie centralnym (w ramach Centrum Komunikacji) dla koordynacji działań, szkolenia specjalistów i opracowywania/wdrażania standardów usług AAC w Polsce oraz centra AAC i lokalne zespoły AAC.

Oba te instrumenty, po ich przyjęciu, będą mogły uzupełnić rozwiązania w zakresie zadań informacyjno-usługowych.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych koordynatorem nowej polityki na rzecz osób z niepełnosprawnościami, MRiPS 2021 – 2023

Działania podejmowane przez Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, mają na celu stworzenie kompleksowego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Pierwszym z takich działań było doprowadzenie do przyjęcia przez rząd w lutym 2021 r. Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

Do ważnych działań mających na celu przygotowanie tego systemu, zgodnych z zapisami przyjętej Strategii, należy przygotowanie ustawy o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami, której celem będzie zapewnienie mechanizmów wsparcia zgodnych z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych.

W ramach projektu pn. „Opracowanie projektu ustawy wdrażającej Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych o proponowanej nazwie: Ustawa o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami wraz z Oceną Skutków Regulacji i uzasadnieniem, jak też propozycji zmian legislacyjnych podążających za nową ustawą”, współfinansowanego ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, przygotowane są przepisy nieuwzględnione w dotychczas obowiązujących aktach prawnych, wynikające z Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i służące wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami. Ustawa o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami będzie też zawierać przepisy zmieniające inne ustawy. Ustawa miałaby docelowo zastąpić ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Projekt realizowany jest od września 2021 roku, a planowany termin jego zakończenia to grudzień 2023.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych zainicjował działania służące zwiększeniu poziomu niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami oraz ich włączeniu społecznemu i zawodowemu. Konkretnym wymiarem tych działań jest zaangażowanie w opracowanie kolejnych edycji programów finansowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego (wcześniej Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych) w zakresie centrów opiekuńczo-mieszkalnych, asystencji osobistej, opieki wytchnieniowej, a następnie pakietu programów pod nazwą „Samodzielność Mobilność Aktywność!” (program na lata 2022-2024). Program zawiera trzy moduły: mieszkaniowy, samochodowy oraz dotyczący wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.

W ramach programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” startują obecnie trzy programy mieszkaniowe. W dniu 13.02.2023 r. została ogłoszona lista zakwalifikowanych wniosków w programie PFRON „Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe”, realizowanym w ramach programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!”. Ma on jednocześnie umożliwiać zakwaterowanie oraz świadczenie całodobowych usług wspomagających, dostosowanych do indywidualnych potrzeb mieszkańców. Na ten cel przeznaczono 300 mln zł. Program Dostępne mieszkania służy dofinansowaniu do zamiany lokalu, obarczonego barierami architektonicznymi. Program Mieszkanie dla absolwenta pomoże w wynajęciu lokum osobie z niepełnosprawnościami, która po ukończeniu nauki poszukuje bądź podejmuje pracę. Na każdy z tych programów przeznaczono 150 mln zł.

Program samochodowy służy dofinansowaniu do zakupu samochodu, przeznaczonego dla osoby z niepełnosprawnością. Przeznaczono na niego 250 mln zł.

Reforma systemu orzekania o niepełnosprawności, MRiPS 2021 – 2023

Ze względu na złożoność materii podlegającej regulacji oraz skutki regulacji zaproponowano przeprowadzenie reformy wieloetapowo, co oznacza, że celem, poza wdrożeniem zmienionego systemu orzecznictwa o niepełnosprawności jest stworzenie ogólnokrajowego, kompleksowego systemu zapewniającego wsparcie osobom z niepełnosprawnościami oraz ich rodzinom. Wiąże się z tym konieczność dokonania zmian ustawodawczych, niejednokrotnie gruntownych, w przepisach prawa zabezpieczenia społecznego oraz na gruncie innych gałęzi prawa, nie ograniczających się jedynie do problematyki orzecznictwa.

Reforma ma zatem charakter horyzontalny i zakłada przebudowę oprócz systemu orzecznictwa również systemu wsparcia adresowanego do osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, systemu zatrudniania tych osób oraz instrumentów rynku pracy do nich adresowanych, jak również zmiany w zakresie ulg i uprawnień, beneficjentami których będą osoby

z niepełnosprawnością. Wskazana złożoność powoduje, że każde z wymienionych przedsięwzięć związanych z opracowaniem i wdrożeniem reformy wymagać będzie przeprowadzenia działań w rozlicznych aspektach: organizacyjnych, prawnych i administracyjnych, finansowych, edukacyjnych oraz promocyjnych, a zatem wymaga stosownych przygotowań i opracowania precyzyjnego planu działania.

Aktualnie prowadzone są prace nad wdrożeniem systemowych rozwiązań w zakresie ustalania w postępowaniu orzeczniczym poziomów niezbędnego wsparcia, co pozwoli na zoptymalizowanie jakości orzekania w tym zakresie poprzez odpowiednie różnicowanie osób z niepełnosprawnościami ze względu na kryterium samodzielności.

Ministerstwo Finansów (MF)

Dyrektywa PE i Rady 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD)

16 grudnia 2022 r. została opublikowana w Dzienniku Urzędowym UE (Dz.U.UE.L.2022.322.15) dyrektywa PE i Rady 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (dyrektywa CSRD). W pracach legislacyjnych na poziomie UE uczestniczyło Ministerstwo Finansów (MF).

Główne zmiany wprowadzone przez dyrektywę CSRD w obszarze publikowania informacji na temat zrównoważonego rozwoju dotyczą zastąpienia dotychczas stosowanej nazwy raportowania informacji niefinansowych przez raportowanie informacji nt. zrównoważonego rozwoju, oraz następujących kwestii:

- zakres jednostek objętych raportowaniem został znacząco poszerzony na wszystkie duże jednostki (notowane i nienotowane na giełdzie), duże grupy kapitałowe oraz małe i średnie jednostki (MŚP) notowane na rynku regulowanym (giełdzie);
- wprowadzono obowiązek stosowania jednolitego zestawu standardów raportowania – Europejskich Standardów Raportowania Zrównoważonego Rozwoju (tj. pakietu standardów dla dużych jednostek oraz pakietu uproszczonych standardów dla mniejszych jednostek). Zlikwidowano dotychczasową dowolność w wyborze standardów raportowania;
- znacznie doprecyzowano zakres raportowanych informacji w obszarach środowiskowym, społecznym oraz ładu korporacyjnego;
- wprowadzono obowiązek, aby informacje były zawarte wyłącznie w odrębnej sekcji w ramach sprawozdania z działalności przy jednoczesnej likwidacji dotychczasowej opcji publikacji w odrębnym sprawozdaniu;
- wprowadzono obowiązek weryfikacji informacji na temat zrównoważonego rozwoju. Do weryfikacji będą uprawnieni biegli rewidenci albo, w przypadku skorzystania z tej opcji przez państwo członkowskie, także inni certyfikowani niezależni dostawcy usług atestacyjnych;
- wprowadzono obowiązek sporządzania sprawozdania z działalności w formacie jak dla emitentów, tj. Europejskim Jednolitym Formacie Elektronicznym (ESEF), gdzie sekcja zawierająca informacje o zrównoważonym rozwoju będzie obowiązkowo otagowywana, co umożliwi jej maszynowy odczyt i analizę danych.

Przepisy CSRD będą podlegały implementacji na poziomie krajowym. Zgodnie z CSRD przepisy będą obowiązkowo stosowane w trzech fazach od:

- 1 stycznia 2024 r. – duże jednostki będące tzw. jednostkami zainteresowania publicznego (np. duże spółki giełdowe, banki i ubezpieczyciele) mające powyżej 500 pracowników (na poziomie jednostkowym i/ lub skonsolidowanym);
- 1 stycznia 2025 r. – pozostałe duże jednostki;
- 1 stycznia 2026 r. – MŚP notowane na rynku regulowanym (giełdzie).

Oznacza to, że pierwsze informacje na temat zrównoważonego rozwoju według nowych przepisów będą publikowane w 2025 r. (przez wskazaną wyżej grupę z pierwszej fazy stosowania przepisów).

MF rozpoczęło wstępne prace w zakresie wdrożenia przepisów CSRD. Na etapie prac na poziomie UE na stronie internetowej MF na bieżąco były dodawane informacje w zakresie postępu prac nad przyjęciem CSRD. W ramach działań edukacyjnych dla przedsiębiorców i innych interesariuszy MF wraz z partnerami zorganizowało dotychczas:

- webinar poświęcony projektowi CSRD (29 października 2021 r.);
- konferencję poświęconą projektom Europejskich Standardów Raportowania Zrównoważonego Rozwoju (29 czerwca 2022 r.).⁵

⁵ Patrz także str. 14 Rozdział - MFiPR Pozostałe działania mające na celu upowszechnianie standardów należytej staranności

Ministerstwo Sprawiedliwości (MS)

Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne

Ministerstwo Sprawiedliwości realizuje projekt pn. „Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne”, który jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, w ramach Działania 2.17 „Skuteczny wymiar sprawiedliwości”.

Projekt realizowany jest w partnerstwie z Centralnym Instytutem Analiz Polityczno-Prawnych, Konfederacją Lewiatan, Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II oraz Regionalną Izbą Gospodarczą Pomorza. Partnerzy prowadzą Centra Arbitrażu i Mediacji, które powstały w ramach projektu *Centra Arbitrażu i Mediacji* (utworzone w ramach konkursu nr POWR.02.17.00-IP.04-00-001/17 oraz nr POWR.02.17.00-IP.04-00-0010/17).

Celem głównym projektu jest profesjonalizacja zawodu mediatora poprzez utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz przeprowadzenie cyklu szkoleń mediacyjnych w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, a także podniesienie wiedzy o e-mediacji oraz możliwości wykorzystania jej w sporach gospodarczych i pracowniczych.

Działania skierowane są przede wszystkim do: obywateli zainteresowanych skorzystaniem z postępowania mediacyjnego, organów wymiaru sprawiedliwości, jako kierujących sprawy do mediacji, mediatorów oraz osób, które chcą uzyskać uprawnienia mediacyjne.

Harmonogram realizacji zadań:

1. Przygotowanie i przeprowadzenie prac analitycznych dot. potrzeb społecznych związanych z utworzeniem KRM oraz przygotowanie raportu z prac analitycznych.
2. Monitorowanie zmian prawnych w zakresie tworzonego Krajowego Rejestru Mediatorów (termin na wykonanie zadania – 31 marca 2023 r.).
3. Opracowanie i wdrożenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) (termin na wykonanie zadania – 31 sierpnia 2023 r.).
4. Przeprowadzenie cyklu ogólnopolskich szkoleń mediacyjnych zgodnych ze standardami Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (termin na wykonanie zadania – 31 sierpnia 2023 r.).
5. Przygotowanie i zrealizowanie działań informacyjnych (termin na wykonanie zadania – 31 sierpnia 2023 r.).
6. Przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń w formie cyklu webinarów o tematyce dotyczącej ODR (Online Dispute Resolution, e-mediacji) oraz mediacji pracowniczych i gospodarczych oraz przygotowanie ujednoliconych materiałów dydaktycznych ze szkoleń (termin na wykonanie zadania – 31 sierpnia 2023 r.).

Ministerstwo Sprawiedliwości jest odpowiedzialne za realizację następujących zadań: przeprowadzenie prac legislacyjnych wynikających z realizacji projektu, przygotowanie i wdrożenie systemu informatycznego pn. Krajowy Rejestr Mediatorów (KRM) oraz częściowe przeprowadzenie działań informacyjnych.

Do marca 2023 r., w pełni zrealizowano zadanie nr 1 - Przygotowanie i przeprowadzenie prac analitycznych dot. potrzeb społecznych związanych z utworzeniem KRM oraz przygotowanie raportu z prac analitycznych.

Realizowane są także na bieżąco wskaźniki rezultatu i produktu. Obecnie jest realizowany wskaźnik rezultatu pn. Liczba mediatorów, którzy podnieśli kompetencje w zakresie mediacji zgodnie ze standardami Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (wartość docelowa – 760, wartość osiągnięta – 559) oraz wskaźnik produktu pn. Liczba mediatorów, którzy otrzymali wsparcie szkoleniowe lub uczestniczyli w studiach podyplomowych z zakresu prowadzenia mediacji (wartość docelowa – 1280, wartość osiągnięta – 752). Prowadzone są również prace nad osiągnięciem pozostałych wskaźników.

Trwają także zaawansowane prace nad budową systemu informatycznego pn. Krajowy Rejestr Mediatorów oraz prace legislacyjne wynikające z realizacji projektu.

Czas realizacji projektu jest przewidywany na okres do 31 sierpnia 2023 r.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA)

Budowanie świadomości zagrożenia wyzyskiem i pracą przymusową np. poprzez akcję plakatową, spotkania informacyjne.⁶

Zadanie jest realizowane w sposób ciągły, zgodnie z harmonogramem. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, we współpracy z innymi ministerstwami, instytucjami oraz podmiotami pozarządowymi zrealizowało szereg działań skierowanych zarówno do ogółu społeczeństwa, jak i do określonych grup społecznych i zawodowych szczególnie narażonych na zjawisko handlu ludźmi m.in. młodzieży i osób bezrobotnych oraz obcokrajowców poszukujących w Polsce pracy. Analogiczne działania realizowane były na poziomie regionalnym przez wojewódzkie Zespoły do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi, w skład których wchodzi przedstawiciele różnych instytucji publicznych, organów ścigania i organizacji pozarządowych na szczeblu regionalnym. Dzięki takiej organizacji Zespoły regionalne zwiększają efektywność swoich działań m.in. poprzez bieżącą wymianę informacji oraz koordynację wszelkich podejmowanych przedsięwzięć, w tym o charakterze prewencyjnym.

Szczegóły realizacji zadania w 2022 r. dostępne będą w publikowanym na portalu GOV.pl sprawozdaniu z wykonania Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2022-2024. Sprawozdanie z realizacji zadania w roku 2021 r. znajduje się pod adresem: <https://www.gov.pl/web/handel-ludźmi/krajowy-plan-działań-przeciwko-handlowi-ludźmi-na-lata-2020-2021>

W odniesieniu do działań Policji, zagadnienie przestępstwa handlu ludźmi przedstawiane jest już na początku służby funkcjonariuszy Policji. Słuchaczom kursu podstawowego zostaje przybliżona tematyka handlu ludźmi, m.in. uregulowania prawne, definicja handlu ludźmi, odpowiedzialność karna za to przestępstwo oraz przestępstwa z nim powiązane.

Policjanci, którzy pełnią służbę jako koordynatorzy w specjalistycznych zespołach handlu ludźmi umiejscowionych w każdym Wydziale Kryminalnym Komend Wojewódzkich i Komendzie Stołecznej Policji kierowani są na kurs specjalistyczny z zakresu zwalczania przestępczości handlu ludźmi. W trakcie kursów nabywają wiedzę teoretyczną, jak również przeprowadzają symulacje spraw dotyczących przestępczości handlu ludźmi. Zaznajamiani są z wiedzą z zakresu *modus operandi* sprawców, prowadzenia postępowań i czynności operacyjnych. Szeroko omawiane są różnice pomiędzy handlem ludźmi w celu seksualnego wykorzystania w odniesieniu do przestępstwa czerpania korzyści majątkowych z cudzej prostytutki.

W ramach szkoleń doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Policji prowadzone są seminaria szkoleniowe cyklicznie w ciągu roku. Celem szkoleń jest omówienie/przypomnienie wybranych przepisów w zakresie przestępstwa handlu ludźmi oraz charakterystyki zjawiska, zaprezentowanie tendencji i skali przestępczości handlu ludźmi w Polsce i na świecie, przedstawienie nowych metod werbunku, wskaźników handlu ludźmi oraz cech charakteryzujących ofiarę tego przestępstwa. Wymieniane są również najlepsze doświadczenia i praktyki w zwalczaniu przestępstwa. W 2021 r. Szkoła Policji w Pile poprowadziła kurs CEPOL, w formie on-line *Trafficking In Human Beings - labour exploitation* (Handel Ludźmi – wykorzystanie do pracy przymusowej) dla 24 uczestników z krajów europejskich.

W odpowiedzi na założenia przewidziane w Krajowym Planie Działań corocznie organizowane są międzyresortowe warsztaty dla funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej i prokuratorów, dotyczących współpracy w zakresie ścigania sprawców przestępstw handlu ludźmi, wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk oraz analizy orzecznictwa w sprawach o handel ludźmi.

Ponadto funkcjonariusze pionów prewencyjnych organizują spotkania z dziećmi, studentami czy osobami w podeszłym wieku, gdzie poruszane są ww. zagadnienia. Organizowane są spotkania

⁶ Patrz także str. 50 - Zadania PIP w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi, w szczególności do pracy przymusowej.

z młodzieżą, na których omawiane są metody działania sprawców handlu ludźmi i czyhające na młodych ludzi zagrożenia związane z wyjazdami zagranicznymi, w tym co faktycznie kryje się za poszczególnymi ofertami pracy. W ramach realizacji kampanii Praca Fair Play, wspólnie ze Śląskim Oddziałem Straży Granicznej oraz przy współpracy z Międzynarodowym Portem Lotniczym Katowice – Pyrzowice, funkcjonariusze Policji przedstawili mobilną wystawę MSWiA poświęconą problematyce handlu ludźmi. Ww. przedsięwzięcie adresowane było do osób wyjeżdżających z Polski w celach zarobkowych i turystycznych oraz dla podróżnych przybywających do naszego kraju, w szczególności zza naszej wschodniej granicy, Bałkanów, krajów azjatyckich czy kontynentu afrykańskiego.

Kolejnym przedsięwzięciem było zorganizowanie kampanii informacyjnej wraz z Państwową Inspekcją Pracy. Podkarpacka Policja, w związku z zaproszeniem Okręgowego Inspektora Pracy w Rzeszowie, zaangażowała się w kampanię informacyjną pod nazwą *Prawa przez cały rok*. Kampania, prowadzona przez Europejski Urząd ds. Pracy, zwracała uwagę na potrzebę rozpowszechniania informacji na temat sprawiedliwych i bezpiecznych warunków pracy pracowników sezonowych, którzy zatrudniani są w krajach Unii Europejskiej. W ramach przedsięwzięcia w miesiącach wrzesień - październik 2021 r. przedstawiciele Okręgowego Inspektoratu Pracy w Rzeszowie, Komendy Wojewódzkiej OHP w Rzeszowie oraz funkcjonariusze Wydziału Prewencji KWP w Rzeszowie, KMP w: Rzeszowie, Tarnobrzegu, Krośnie, Przemyśle oraz KPP w Stalowej Woli obsługiwali stoiska informacyjne i prowadzili konsultacje w poszczególnych placówkach Urzędów Miejskich w: Tarnobrzegu, Przemyśle, Krośnie, Rzeszowie i Stalowej Woli oraz w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie, jak również na terenie terminalu Lotniska Rzeszów – Jasionka.

W ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego: instrumentu współpracy policyjnej, zapobiegania i zwalczania przestępczości oraz zarządzania kryzysowego w okresie październik 2021 – grudzień 2022 r Komenda Główna Policji przygotowała szkolenie mające na celu zwiększenie skuteczności Policji w identyfikacji ofiar handlu ludźmi. Przedstawione zostały kwestie praw osoby pokrzywdzonej oraz możliwości jej wsparcia, identyfikacja ofiar handlu ludźmi, w tym profilowanie potencjalnych ofiar. Szkolenie kierowane było do funkcjonariuszy służby kryminalnej i służby prewencyjnej, zajmujących się koordynacją zapobiegania oraz zwalczania przestępstwa handlu ludźmi na poziomie regionalnym i lokalnym, a także osób w wieku 16-45 lat wyjeżdżających bądź noszących się z zamiarem wyjazdu do pracy poza granice kraju, w szczególności do uczniów ostatnich klas szkół, studentów, osób znajdujących się w trudnym położeniu ekonomicznym bądź osób bezrobotnych. Przeprowadzono 21 edycji szkoleń w całym kraju. Łącznie przeszkolonych zostało 740 osób, koordynatorów obszaru zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi. Dodatkowo w ramach projektu opracowano podręcznik nt. zapobiegania i zwalczania procederu handlu ludźmi w wersji elektronicznej, dedykowany funkcjonariuszom służby kryminalnej i służby prewencyjnej oraz broszury informacyjno-edukacyjne na temat zjawiska handlu ludźmi i praw przysługujących ofiarom tego przestępstwa.

Funkcjonariusze Wydziału dw. z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego KGP stale uczestniczą w charakterze prelegentów w szkoleniach organizowanych w Akademii Dyplomatycznej przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych, gdzie poruszana jest kwestia identyfikacji ofiary handlu ludźmi, w tym identyfikacji ofiar zmuszanych do świadczenia pracy przymusowej. Jednocześnie funkcjonariusze są nauczycielami stowarzyszonymi Szkoły Policji w Pile i w ramach obowiązków prowadzą na stałe szkolenie z zakresu zwalczania handlu ludźmi. Dodatkowo funkcjonariusze prowadzą zajęcia w ramach projektu z Uniwersytetem Warszawskim w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej w tym handlu ludźmi dla przedstawicieli organów ścigania.

Poza prowadzonymi szkoleniami, prelekcjami czy spotkaniami funkcjonariusze Komendy Głównej Policji wzięli udział w przygotowaniu publikacji. Podręcznik jest zbiorem opracowań przygotowanych przez ekspertów Policji, Straży Granicznej, MSWiA, Prokuratury Krajowej oraz Ministerstwa Sprawiedliwości, którzy na co dzień działają w ramach Zespołu do Spraw

Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. Publikacja jest skierowana do przedstawicieli organów ścigania oraz organów wymiaru sprawiedliwości odgrywających kluczową rolę w walce z procederem handlu ludźmi.

Polska Policja działając w ramach realizacji projektów EMPACT THB (Europejska Multidyscyplinarna Platforma p-ko Zagrożeniu Przystępczości Handlu Ludźmi) bierze udział w koordynowanych przez Europol operacjach tzw. EMPACT Action Days (EAD). Corocznie jedna z operacji poświęcona jest zwalczaniu handlu ludźmi w celu wykorzystania do pracy przymusowej. Działania po stronie polskiej polegają na kontroli miejsc pracy i pobytu pracowników (również cudzoziemców) np. przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolne czy budowy w celu ujawnienia ofiar handlu ludźmi. Na szczeblu lokalnym w działaniach biorą udział funkcjonariusze Straży Granicznej oraz komend wojewódzkich/ Komendy Stołecznej Policji. Czynności wspierane są przez pracowników Państwowej Inspekcji Pracy.

Opracowanie wytycznych dla inspektorów pracy, w zakresie metodyki prowadzenia czynności kontrolnych w sprawach, w których zachodzi podejrzenie handlu ludźmi, w szczególności pracy przymusowej oraz ich wdrożenie.

W roku 2021 zakończono prace związane opracowaniem ww. wytycznych dla inspektorów pracy wraz towarzyszącą im listą wskaźników identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej. Wytyczne dla inspektorów pracy stanowią efekt kilkumiesięcznych prac członków grupy roboczej ad hoc, powołanej w MSWiA w ramach Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, w skład której wchodził m.in. przedstawiciele Państwowej Inspekcji Pracy (Departamentu Legalności Zatrudnienia), MSWiA, Straży Granicznej, Wydziału dw. z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego KGP oraz Fundacji Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada. Przyjęty 23 grudnia 2021 r. przez grupę roboczą dokument został przekazany przez Głównego Inspektora Pracy do wszystkich okręgowych inspektoratów pracy celem stosowania w bieżącej działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Pracy.

Poprawa skuteczności zwalczania cyberprzystępczości, w tym także mowy nienawiści lub nawiązywania do przemocy w Internecie.

Z inicjatywy Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji przygotowano ustawę z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z powołaniem Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzystępczości (Dz. U. poz. 2447 z późn. zm.). Utworzone na mocy przepisów ww. ustawy Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzystępczości (CBZC) jest wyspecjalizowaną strukturą Policji odpowiedzialną za realizację na obszarze całego kraju zadań w zakresie rozpoznawania i zwalczania przestępstw popełnionych przy użyciu systemu informatycznego, systemu teleinformatycznego lub sieci teleinformatycznej oraz zapobiegania tym przestępstwom, a także wykrywania i ścigania sprawców tych przestępstw oraz wspierania w ww. zakresie innych jednostek organizacyjnych Policji. W celu realizacji powierzonych zadań CBZC współdziała z właściwymi organami i instytucjami, w tym z innymi państwami.

W Centralnym Biurze Zwalczania Cyberprzystępczości wyznaczony został koordynator krajowy w zakresie zwalczania mowy nienawiści. Dodatkowo w każdym Zarządzie i Wydziale terenowym CBZC zostali wyznaczeni koordynatorzy zajmujący się przedmiotowym zagadnieniem. Policjanci ci realizują czynności operacyjno-rozpoznawcze, w tym dotyczące wykrywania przestępstw z nienawiści w cyberprzestrzeni i monitorowania sieci Internet, w szczególności mediów społecznościowych, forów internetowych, blogów, serwisów mniejszości narodowych oraz innych stron, które mogą zawierać treści naruszające prawo.

Odnosnie do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/784 w sprawie zapobiegania rozpowszechnianiu w Internecie treści o charakterze terrorystycznym, planuje się zapewnienie jego stosowania poprzez stosowne zmiany w ustawie o działaniach antyterrorystycznych oraz ustawie o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW)

Wdrożenie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

Ujęte w Krajowym Planie Działania na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka na lata 2021 – 2024 zadanie pn. Wdrożenie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi zostało zrealizowane. Ustawa z dnia 17 listopada 2021 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz.U. z 2021 r. poz. 2262) weszła w życie 23 grudnia 2021r.

Ministerstwo Sportu i Turystyki (MSiT)

Sport Powszechny

Ministerstwo Sportu i Turystyki wykonało wskazane w KPD zadanie pn. przygotowanie i opublikowanie raportu na temat sytuacji kobiet w sporcie. Na zlecenie MSiT, opracowany został raport pn. „Sytuacja kobiet w polskim sporcie wyczynowym”. Raport został opublikowany na stronie internetowej MSiT i jest dostępny pod adresem: <https://www.gov.pl/web/sport/sport-wyczynowy2>.

Sport Wyczynowy

W ramach zadania pn. „Realizacja cyklicznych szkoleń dla polskiego środowiska sportowego” do końca 2022 w obszarze tematyki równego traktowania w sporcie miało miejsce :

- 6 szkoleń (po 3 w 2021 i 2022 r.) w ramach finansowanego przez MSiT projektu Akademia Zarządzania Sportem, realizowanego przez Instytut Sportu – Państwowy Instytut Badawczy;
- 2 szkolenia (w 2022 r.) w ramach finansowanego przez MSiT projektu Akademia Trenerska, realizowanego przez Instytut Sportu – Państwowy Instytut Badawczy.

W ramach zadania pn. „Promowanie udziału kobiet w strukturach zarządczych polskich związków sportowych” (projekt Akademia Zarządzania Sportem) cykl szkoleń pt. „Liderki w Sporcie”. Szkolenia w ramach tego cyklu podejmowały zróżnicowane tematy w zakresie budowania kompetencji przywódczych kobiet w zarządach polskich związków sportowych, promowania dobrych praktyk w zakresie budowania silnej pozycji kobiet w związkach sportowych czy kwestii nierównego traktowania. W 2021 i 2022 roku odbyło się łącznie 5 szkoleń.

Turystyka

Ministerstwo Sportu i Turystyki rozpoczęło prace nad nowelizacją przepisów dotyczących świadczenia usług hotelarskich w zakresie możliwości zamieszczania w regulaminach hotelowych zapisów mających na celu zapobieganie seksualnemu wykorzystywaniu nieletnich w obiektach hotelarskich.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ)

Współpraca z resortami i instytucjami zaangażowanymi w realizację KPD

Po przyjęciu KPD przez Radę Ministrów 8 października 2021 r., resorty i instytucje państwowe zaangażowane w jego realizację przygotowały harmonogramy planowanych działań. MSZ był odpowiedzialny za zebranie harmonogramów. Zadanie zostało zrealizowane zgodnie z zapisami w KPD.

Mapy ryzyka i zagrożeń dla praw człowieka w kontekście biznesu oraz Katalogi dobrych praktyk

Ambasady RP uaktualniały cyklicznie Mapy ryzyka i zagrożeń dla praw człowieka w kontekście biznesu w krajach urzędowania oraz Katalogi dobrych praktyk. Raz do roku wszystkie Ambasady przesyłają uaktualnione Mapy i Katalogi zarówno do centrali, jak i do innych polskich placówek na terenie kraju urzędowania (Konsulaty Generalne i Instytuty Polskie). Dokumenty są umieszczane na wewnętrznej stronie internetowej MSZ (Intranet) w dziale Diplopedia w zakładce Witryny Państw jako materiał informacyjny dostępny dla pracowników MSZ oraz dla osób wyjeżdżających na placówki.

Szkolenia przedwyjazdowe z zakresu biznesu i praw człowieka

Akademia Dyplomatyczna we współpracy z Departamentem Narodów Zjednoczonych i Praw Człowieka MSZ organizuje szkolenie „Przestrzeganie praw człowieka w oparciu o Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka”. Szkolenie skierowane jest do osób wyjeżdżających do pracy w placówkach zagranicznych na stanowiska ekonomiczne, polityczno-ekonomiczne, kierowników administracyjno-finansowych oraz na stanowisko kierownika placówki zagranicznej. W 2022 roku przeprowadzono trzy edycje szkolenia, w których przeszkolono w sumie 85 osób.

Wsparcie przedsiębiorców przez placówki dyplomatyczne.

Wsparcie przedsiębiorców przez placówki dyplomatyczne i ochrona ich interesów gospodarczych na rynkach zagranicznych były realizowane m.in. we współpracy z instytucjami partnerskimi (MRiT, PAIH, PARP, KIG) w oparciu o zawarte dwustronne porozumienia z MSZ. Przykładowo w Porozumieniu z Polską Agencją Inwestycji i Handlu S.A. w sprawie współpracy w realizacji zadań z zakresu promocji polskiej gospodarki za granicą wskazano na Wytyczne ONZ dot. biznesu i praw człowieka podkreślając, że osoby wykonujące czynności związane z udzielaniem wsparcia dla przedsiębiorców są zobowiązane przestrzegać tych Wytycznych, a w szczególności uświadamiać przedsiębiorcom nie tylko, jakie są szanse i perspektywy rozwoju współpracy gospodarczej, ale także, jakie mogą wynikać z niej zagrożenia.

Działalność konsularna

1. Szkolenia dla osób wyjeżdżających na stanowiska konsularne

Prowadzone były cykliczne szkolenia dla kandydatów na stanowiska konsularne. Celem tego szkolenia jest zaznajomienie przyszłej kadry konsularnej z tematyką handlu ludźmi, przekazanie informacji nt. pojawiających się form handlu ludźmi, wskazanie w jaki sposób domniemaną ofiarę tego zjawiska można zidentyfikować i w jaki sposób oraz w jakim zakresie konsul może jej udzielić pomocy. To zadanie jest realizowane przez Departament Konsularny we współpracy z MSWiA.

2. Działania prewencyjne i współpraca z innymi podmiotami

Urzędy konsularne prowadziły działania informacyjne na temat zagrożeń, na które narażone są osoby nieznające języków obcych oraz praw i przepisów kraju pobytu, m.in. organizując spotkania i seminaria na ten temat. Ponadto konsulowie brali udział w spotkaniach poświęconych zjawisku handlu ludźmi organizowanych przez organy państw akredytacji i działające tam organizacje. Zagadnienia te są poruszane w ramach lokalnej współpracy konsularnej z przedstawicielstwami innych krajów członkowskich UE. Placówki utrzymują bieżący kontakt z oddziałami inspektoratów pracy, służbami strzegącymi porządku publicznego, organizacjami pozarządowymi i fundacjami zajmującymi się problemem. Przedstawiciele MSZ uczestniczyli w posiedzeniach Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. Utrzymywany jest ścisły kontakt z organizacjami pozarządowym wspierającymi ofiary handlu ludźmi, m.in. z fundacją ITAKA. We współpracy z MSWiA Departament Konsularny MSZ umieścił na stronie e-konsulatu <https://e-konsulat.gov.pl/>, we wszystkich 9 wersjach językowych, baner dot. przeciwdziałania handlu ludziami, kierujący na stronę Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi (w odpowiednich językach - <https://www.kcik.pl/>).

3. Działania w ramach pomocy konsularnej

Pomoc obywatelom polskim, jak również niereprezentowanym obywatelom państwa członkowskiego UE, będącym m.in. potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi za granicą, była realizowana w sposób indywidualny w oparciu o przepisy ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. - Prawo konsularne. W ramach standardowych działań konsulowie wydają poszkodowanym obywatelom paszporty tymczasowe na powrót do kraju oraz organizują niezbędne wsparcie np. w zorganizowaniu bezpiecznego miejsca noclegowego. W szczególnych sytuacjach udzielana jest tzw. bezzwrotna pomoc finansowa (art. 44 ustawy).

Udzielanie zgody na eksport uzbrojenia i sprzętu wojskowego

MSZ uwzględniał Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka w toku realizacji procedury opiniowania wniosków o udzielenie zgody na eksport uzbrojenia i sprzętu wojskowego, zgodnie z art. 12 oraz 12 a. ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa oraz art. 88 ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym. Kryterium uwzględnianym podczas oceny wniosków dotyczących udzielenia zezwoleń eksportowych jest m.in. ocena ryzyka, czy przeznaczone do wywozu uzbrojenie mogłoby zostać użyte do działań stanowiących naruszenie międzynarodowego prawa humanitarnego lub udzielenie zezwolenia miałoby negatywny wpływ na poszanowanie praw człowieka.

Promowanie *The Montreux Document on Private Military and Security Companies* oraz *The International Code of Conduct for Private Security Service Providers*

MSZ podjęło działania mające na celu promowanie wśród podmiotów zakontraktowanych do ochrony polskich placówek dyplomatycznych znajomości i stosowania zarówno *International Code of Conduct for Private Security Service Providers* (ICoC, Kodeks postępowania) i zawartych w nim zasad, jak i *The Montreux Document on Private Military and Security Companies*, dokumentu międzyrządowego, którego celem jest promowanie poszanowania międzynarodowego prawa humanitarnego i praw człowieka przez prywatne firmy wojskowe i ochroniarskie.

MSZ zwróciło się do placówek zagranicznych, które w planie finansowym na 2022 r. otrzymały środki na zakup usług w zakresie ochrony osób i mienia świadczonych przez podmioty miejscowe, aby w ramach propagowania Kodeksu postępowania oraz Dokumentu z Montreux, przekazały powyższe dokumenty firmom, z którymi zawarły umowy. Dokumenty były przekazywane podczas spotkań z przedstawicielami firm, bądź drogą mailową, z sugestią zapoznania się. Większość firm odniosła się pozytywnie do inicjatywy placówek. Zadanie propagowania Kodeksu postępowania oraz Dokumentu z Montreux zostało wpisane do wzorcowego Katalogu Dobrych Praktyk dla Placówek zagranicznych w zakresie biznesu i praw człowieka⁷.

Pomoc Rozwojowa

Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka są realizowane i upowszechniane jako element brany pod uwagę przy ocenie, akceptacji i realizacji projektów pomocowych. Podmioty realizujące projekty są powiadamiane o Wytycznych, które są również brane pod uwagę w monitoringu projektów (w szczególności w odniesieniu do kwestii równości płci i awansu społecznego kobiet). Wytyczne znajdują odzwierciedlenie w zapisach instrukcji dla placówek dyplomatycznych, które bezpośrednio zarządzają projektami rozwojowymi, realizując je z lokalnymi instytucjami partnerskimi. Stosowny fragment tej instrukcji brzmi: „Placówka, realizując projekty z zakresu współpracy rozwojowej, uwzględnia Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka”. Kluczowym dokumentem, określającym ramy *Polskiej pomocy*, jest Wieloletni program współpracy rozwojowej 2021–2030. Solidarność dla rozwoju. W programie tym znajduje się zapis „Polska współpraca rozwojowa prowadzona jest zgodnie z Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka”. Tym samym obowiązek stosowania Wytycznych jest uwzględniony w najważniejszym dokumencie rządowym, dotyczącym polskiej współpracy rozwojowej, będącym jednocześnie dokumentem programowym *Polskiej pomocy*. Zalecenie prowadzenia współpracy rozwojowej z uwzględnieniem Wytycznych znajduje się także w przyjmowanych co roku Planach współpracy rozwojowej.

Link do tekstu Wytycznych ONZ został umieszczony na stronie internetowej dedykowanej pomocy rozwojowej finansowanej ze środków budżetowych <https://www.gov.pl/web/polskapomoc/wytyczne-onz-dotyczace-biznesu-i-praw-czlowieka>

Zamówienia publiczne. Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka w procedurze zawierania umów przez MSZ

MSZ zabiega o uwzględnianie aspektów społecznych w zamówieniach publicznych oraz dostosowanie zamówień do potrzeb użytkowników, a w szczególności osób z niepełnosprawnością. W zamówieniach publicznych najwyższą wagę przywiązywano do zatrudniania pracowników na umowy o pracę przez kontrahentów MSZ. W nowo otwieranych postępowaniach z ustawy prawo zamówień publicznych zarówno w Centrali, jak i na placówkach, zwracano uwagę na kwestie klauzul pracowniczych i zatrudnieniowych oraz zagadnienia z obszaru zrównoważonego rozwoju zgodnie z KPD.

Kwestie Wytycznych ONZ są sygnalizowane w ramach szkoleń dla kierowników administracyjno-finansowych placówek zagranicznych podlegających MSZ przy okazji omawiania opisu przedmiotu zamówienia i zawarte są w prezentacji dla uczestników. W Intranecie, w zakładce poświęconej tworzeniu umów w MSZ i w placówkach zagranicznych, zostały zamieszczone linki do tekstu Wytycznych ONZ w języku polskim i angielskim. Jest to zakładka dostępna dla wszystkich pracowników stanowiąca podstawowe miejsce poszukiwania

⁷ Patrz także str. 60 Załącznik 1 MSZ

informacji na temat projektowania umów. W ramach tej zakładki zostały zgromadzone wzory umów oraz wszelkiego rodzaju zalecenia dotyczące sposobu konstruowania umów, w tym Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka. Każdy pracownik poszukujący informacji na temat projektowania umowy może zapoznać się z Wytycznymi, jak również ze sformułowaniem w tym miejscu zaleceniem ich stosowania w zakresie dopuszczalnym ze względu na uwarunkowania lokalne wynikające z obowiązującego prawa i zwyczajów.

Urząd Zamówień Publicznych (UZP)

Zmiany w Prawie zamówień publicznych

Rozwiązania zawarte w ustawie Prawo zamówień publicznych mają na celu uwzględnianie w ramach zamówień publicznych aspektów o charakterze społecznym związanych m.in. z integracją społeczną, równością szans, możliwościami zatrudnienia, kryteriami zrównoważonego rozwoju, w tym kwestii sprawiedliwego handlu, dostępności i projektowania dla wszystkich, a także kwestii poszanowania praw człowieka. 1 stycznia 2021 roku weszła w życie ustawa z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 ze zm.), dalej: ustawa Pzp albo Pzp, która wprowadziła zmiany w zakresie istniejących instrumentów o charakterze społecznym, jak i całkiem nowe rozwiązania mające na celu zwiększenie stopnia uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych. Wśród nowych rozwiązań w Prawie zamówień publicznych, które – obok już istniejących w tym zakresie regulacji – mają na celu wsparcie realizacji celów polityki społecznej w ramach zamówień publicznych, należy wymienić m.in.:

- dodanie do katalogu zasad udzielania zamówień publicznych zasady efektywności ekonomicznej (art. 17 ust. 1), co oznacza udzielenie zamówienia w sposób zapewniający zarówno najlepszą jakość przedmiotu zamówienia w stosunku do środków, które zamawiający może przeznaczyć na jego realizację, jak i najlepszy stosunek nakładów do efektów, w tym efektów społecznych, środowiskowych i gospodarczych;
- obowiązek dokonania przed wszczęciem postępowania, uwzględniając rodzaj i wartość zamówienia, analizy potrzeb i wymagań. W ramach analizy, zgodnie z art. 83 Pzp, zamawiający powinien również wskazać możliwość uwzględnienia aspektów społecznych, środowiskowych lub innowacyjnych zamówienia;
- wprowadzenie podstawy prawnej do stworzenia polityki zakupowej państwa, która ma być narzędziem realizacji polityki gospodarczej państwa. Zgodnie z ustawą Pzp (art. 21) polityka zakupowa państwa określa priorytetowe działania państwa w obszarze zamówień publicznych, a także pożądany kierunek działań zamawiających w zakresie udzielanych zamówień, który obejmuje w szczególności zakup innowacyjnych lub zrównoważonych produktów oraz usług, z uwzględnieniem m.in. społecznej odpowiedzialności przedsiębiorców oraz stosowania aspektów społecznych.

W nowej ustawie Pzp znalazły się także rozwiązania o charakterze społecznym, przewidziane dotychczas obowiązującymi przepisami w zakresie zamówień publicznych. W oparciu o doświadczenia lat ubiegłych, regulacje te zostały uproszczone, doprecyzowane, tak aby w jeszcze większym stopniu umożliwiały realizację celów polityki społecznej. Są to:

- art. 94, zgodnie z którym zamawiający może zastrzec w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie zakłady pracy chronionej, spółdzielnie socjalne oraz wykonawcy, których głównym celem, lub głównym celem ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, jest społeczna i zawodowa integracja osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych, w szczególności osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, osób usamodzielnianych, pozbawionych wolności lub osób zwalnianych z zakładów karnych, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób bezdomnych, osób, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, osób do 30 roku życia oraz po ukończeniu 50 roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia oraz osób będących członkami mniejszości znajdującej się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będących członkami

mniejszości narodowych i etnicznych zgodnie z przepisami o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym lub osób będących członkami grup w inny sposób społecznie marginalizowanych, pod warunkiem, że procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej ww. kategorii, jest nie mniejszy niż 30% osób zatrudnionych u wykonawcy albo w jego jednostce, która będzie realizowała zamówienie;

- art. 95, zgodnie z którym zamawiający określa w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia na usługi lub roboty budowlane wymagania związane z realizacją zamówienia w zakresie zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie stosunku pracy osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. Ta regulacja ma na celu ograniczenie unikania przez przedsiębiorców stosowania umów o pracę, w przypadkach gdy obowiązek ich stosowania wynika z przepisów prawa. Wzmocnienie realizacji przepisów Prawa pracy przy realizacji zamówień publicznych poprzez nałożenie na zamawiających obowiązku wymagania zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, jeżeli zachodzą ku temu przesłanki wskazane w Kodeksie pracy, co wiąże się z poprawą jakości i stabilności zatrudnienia;
- art. 96, który przewiduje możliwość uwzględniania przez zamawiającego w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia wymagań związanych z realizacją zamówienia, które mogą obejmować m.in. aspekty związane z zatrudnieniem osób bezrobotnych, osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, osób usamodzielnianych, młodocianych, niepełnosprawnych czy też osób z innych grup wskazanych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym. Wymagania te mogą obejmować również inne aspekty społeczne takie jak: promocja godnej pracy, poszanowanie praw człowieka i prawa pracy, wsparcie społecznego włączenia (w tym osób niepełnosprawnych), ekonomia społeczna i MŚP, promocja równych szans oraz zasady „dostępny i przeznaczony dla wszystkich”, włączenie zrównoważonych kryteriów wraz z uwzględnieniem kwestii uczciwego i etycznego handlu;
- art. 104 dotyczący możliwości bezpośredniego odwołania się przez zamawiającego do określonego oznakowania (etykiety) w ramach opisu przedmiotu zamówienia, kryteriów oceny ofert lub warunków realizacji zamówienia celem podkreślenia szczególnych cech zamówienia (w tym cech społecznych). Etykiety, za pomocą których instytucje zamawiające mogą określać w opisie przedmiotu zamówienia, kryteriach oceny ofert i warunkach realizacji zamówienia wymagania związane z realizacją celów społecznych, w kryteriach, na których opiera się ich przyznawanie określonym produktom i usługom, odwołują się między innymi do przestrzegania praw socjalnych i ekonomicznych, takich jak zagwarantowanie odpowiedniego wynagrodzenia za pracę, ochrona praw kobiet i przeciwstawianie się ich dyskryminacji (równe wynagrodzenie, udział w podejmowaniu decyzji), zakaz pracy przymusowej i niewykorzystywanie pracy dzieci, wolność zrzeszania się, bezpieczeństwo i ochrona zdrowia podczas pracy, wkład w rozwój społeczności lokalnych. Przedmiotowe uprawnienie zamawiającego uzależnione jest od łącznego spełnienia warunków dotyczących oznakowania określonych w przepisie artykułu 104 ustawy Pzp;
- art. 100 dotyczący wymogu sporządzania opisu przedmiotu zamówienia z uwzględnieniem kwestii dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników, chyba że nie jest to uzasadnione charakterem przedmiotu zamówienia,

- art. 108 ust. 1 – obowiązek wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego wykonawców skazanych za przestępstwo handlu ludźmi,
- art. 224 ust. 3, zgodnie z którym jednym z elementów podlegających badaniu przez zamawiającego w przypadku, gdy zaoferowana cena lub koszt, lub ich istotne części składowe, wydają się rażąco niskie w stosunku do przedmiotu zamówienia i budzą wątpliwości zamawiającego co do możliwości wykonania przedmiotu zamówienia, jest zgodność oferty z obowiązkami wynikającymi z przepisów prawa pracy i przepisów o zabezpieczeniu społecznym, obowiązujących w miejscu, w którym realizowane jest zamówienie. Jednocześnie wartość kosztów pracy przyjęta przez oferenta do ustalenia ceny nie może być niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę,
- art. 242, który wskazuje, iż pozacenowe kryteria oceny ofert stosowane przez zamawiającego przy wyborze oferty najkorzystniejszej mogą stanowić kryteria jakościowe, w tym kryteria funkcjonalne związane z dostępnością dla osób niepełnosprawnych lub uwzględnianiem potrzeb użytkowników, jak również aspekty społeczne, w tym integracja społeczna i zawodowa osób defaworyzowanych.

W związku z wejściem w życie nowego Prawa zamówień publicznych Urząd Zamówień Publicznych zaplanował organizację cyklu szkoleń i konferencji poświęconych społecznym zamówieniom publicznym, w ramach których omawiane są ww. rozwiązania, jak również zagadnienia powiązane z tematyką społecznych zamówień publicznych, a także przygotowanie publikacji oraz materiałów, zawierających - oprócz omówienia stosownych przepisów - również praktyczne przykłady ich zastosowania oraz wzorcowe dokumenty mające na celu wspieranie zamawiających w prawidłowym stosowaniu instrumentów społecznych przewidzianych ustawą Pzp.

Działania edukacyjne

W okresie 2021-2022 Urząd Zamówień Publicznych zrealizował wskazane poniżej działania szkoleniowo-edukacyjne w zakresie promocji aspektów społecznych w zamówieniach publicznych:

1. zorganizowanie 6 szkoleń z zakresu społecznych zamówień publicznych popularyzujących uwzględnianie aspektów społecznych w ramach postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. W każdym z nich wzięło udział ok. 40 przedstawicieli instytucji zamawiających – reprezentantów administracji rządowej i samorządowej - zajmujących się udzielaniem zamówień publicznych oraz przedstawicieli instytucji kontrolujących udzielanie zamówień publicznych;
2. zorganizowanie 2 ogólnopolskich konferencji tematycznych w obszarze społecznych zamówień publicznych (28 kwietnia 2021 r. pt. „Społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne w obszarze organizacji wydarzeń oraz usług i dostaw związanych z żywieniem” oraz 12 października 2022 r. pt. „Dostępność cyfrowa i informacyjno-komunikacyjna w zamówieniach publicznych”). W każdej z konferencji wzięło udział ok. 150 przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej, jednostek podległych oraz instytucji kontroli. Celem konferencji było m.in. zwrócenie uwagi na potrzebę uwzględniania aspektów społecznych, jak również aspektów zdrowotnych i środowiskowych, przy zlecaniu organizacji wydarzeń i zamawianiu żywności przez administrację publiczną, a także konieczność realizacji zasady projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników oraz dostępności dla osób niepełnosprawnych w procesie udzielania i realizacji zamówień publicznych;

3. opracowanie i publikacja na stronie internetowej 3 materiałów z zakresu społecznych zamówień publicznych, zawierających m.in. przykładowe zapisy do dokumentacji dotyczące: dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej infrastruktury transportowej, dostępności cyfrowej i dostępności wydarzeń online, dostępności architektonicznej (katalog dobrych praktyk). Celem opracowania ww. materiałów jest praktyczna pomoc dla zamawiających, którzy po odpowiednim dostosowaniu zapisów, uwzględniając charakter danego zamówienia, mogą wykorzystać je w prowadzonych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, a także poprzez prezentowanie dobrych przykładów inspirowanie ich do podejmowania działań o podobnych charakterze;
4. opracowanie publikacji z zakresu społecznych zamówień publicznych poświęconej tematowi włączenia społecznego. Publikacja zawiera omówienie instrumentów o charakterze społecznym przewidzianych ustawą Pzp wraz praktycznymi przykładami ich zastosowania, a także przybliżyć zagadnienie dostępności i projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników ze szczególnym uwzględnieniem dostępności cyfrowej oraz dostępności wydarzeń organizowanych online;
5. opracowanie raportu z badania jakościowego w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych udzielonych w Polsce w 2020 roku, koncentrującego się na analizie zastosowania przez zamawiających określonych instrumentów prawnych przewidzianych w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843 ze zm.), w tym na analizie podejścia i praktyk stosowanych w tym zakresie przez zamawiających.

Powyższe działania realizowane były przez Urząd Zamówień Publicznych przy współudziale środków z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu „Profesjonalizacja kadr w zamówieniach publicznych” (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.18: Wysokiej jakości usługi administracyjne).

Ponadto w raportowanym okresie Urząd Zamówień Publicznych:

6. dokonał aktualizacji opracowania na temat etykiet o charakterze społecznym, które mogą być wymagane przez zamawiających w ramach procesu udzielania zamówień publicznych;
7. na bieżąco aktualizował na stronie internetowej UZP zakładkę „Społeczne zamówienia publiczne”, w tym również podzakładkę dedykowaną zagadnieniu dostępności. Zakładka ta zawiera informację na temat stosownych przepisów prawnych umożliwiających uwzględnienie aspektów społecznych w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, orzecznictwo Krajowej Izby Odwoławczej, przykłady dobrych praktyk w zakresie społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych oraz materiały zawierające praktyczne informacje (poradniki, wytyczne). Poza tym, w celu szerszego promowania zrównoważonych zamówień publicznych, 11 stycznia 2022 r. Rada Ministrów przyjęła dokument pn. Polityka zakupowa państwa, która określa priorytetowe działania państwa w obszarze zamówień publicznych, a także pożądany kierunek działań zamawiających w zakresie udzielanych zamówień, obejmujący w szczególności zakup innowacyjnych lub zrównoważonych produktów oraz usług, z uwzględnieniem m.in. społecznej odpowiedzialności przedsiębiorców oraz aspektów społecznych (zob. art. 21 Pzp). Jest to dokument o charakterze średniookresowej strategii (na lata 2022-2025), który koncentruje się na trzech priorytetach – rozwoju potencjału MŚP, profesjonalizacji oraz zrównoważonych i innowacyjnych zamówieniach publicznych. Polityka zakupowa państwa nie ogranicza się wyłącznie do rekomendacji i zadań dla zamawiających, ale zawiera także działania ze strony organów administracji rządowej mające na celu wspieranie zamawiających w ich realizacji. W związku

z wejściem w życie nowej ustawy Prawo zamówień publicznych oraz przyjęciem na jej podstawie Polityki zakupowej państwa, zaistniała również potrzeba aktualizacji obowiązujących od 2017 r. Zaleceń Rady Ministrów w sprawie uwzględniania przez administrację rządową aspektów społecznych w zamówieniach publicznych. 8 grudnia 2022 r. Rada Ministrów przyjęła nowe Zalecenia, które nakładają na wszystkich kierowników jednostek administracji rządowej obowiązek uwzględniania aspektów społecznych, w tym w szczególności klauzul społecznych, w możliwie jak najszerszym zakresie oraz w jak największej liczbie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Zalecenia odnoszą się do instrumentów o charakterze społecznym wskazanych w ustawie z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 ze zm.).

Państwowa Inspekcja Pracy (PIP)

Działalność nadzorczo-kontrolna

W 2021 roku inspektorzy pracy przeprowadzili ponad 55 tys. kontroli. Liczba naruszeń przepisów prawa pracy ujawnianych w trakcie kontroli przekroczyła 600 tys. Jedną trzecią kontroli stanowiły kontrole podjęte w reakcji na skargi pracowników. Kontrolami objęto też 6 tys. podmiotów, u których weryfikowano legalność powierzania pracy blisko 30 tys. cudzoziemcom.

Szczegółową informację z działalności nadzorczo-kontrolnej Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 r. zawiera *Sprawozdanie z działalności Państwowej Inspekcji Pracy – 2021*, dostępne na stronie internetowej PIP pod adresem: <https://www.pip.gov.pl/pl/o-urzedzie/sprawozdania-z-dzialalnosci/142976,sprawozdanie-z-dzialalnosci-panstwowej-inspekcji-pracy-2021.html>

Zadania Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi, w szczególności do pracy przymusowej

W roku 2021 Państwowa Inspekcja Pracy realizowała następujące zadania wyznaczone w „Krajowym Planie Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2020-2021”, którego koordynację powierzono Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji:

Upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów poprzez organizację spotkań informacyjnych

W 2021 roku okręgowe inspektoraty pracy przeprowadziły łącznie 104 działania informacyjno-szkoleniowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz młodzieży akademickiej. Działania te przyjęły formę prelekcji, wykładów, szkoleń i seminariów zrealizowanych podczas wizytacji placówek oświatowych, jak również w formule online, z uwagi na panującą sytuację pandemiczną. Inspektorzy pracy korzystali między innymi z aplikacji TEAMS, za pomocą której prowadzone się zajęcia szkolne dla uczniów pobierających naukę w formie zdalnej.

Należy zwrócić uwagę, że w większości przypadków problematyka handlu ludźmi, w tym do celów pracy przymusowej nie była wyłącznym tematem spotkań z młodzieżą, lecz stanowiła jeden z punktów programu szkoleń, które w większości zostały przeprowadzone w ramach programu prewencji PIP realizowanego pod hasłem „Kultura bezpieczeństwa”. Przedmiotowa inicjatywa skierowana jest do osób powyżej 15 roku życia i ma na celu kształtowanie świadomości zagrożeń występujących w środowisku pracy, a także poszerzanie i utrwalanie wiedzy z zakresu prawnej ochrony pracy.

Partnerami Państwowej Inspekcji Pracy przy realizacji programu są: szkoły, uczelnie wyższe, kuratoria oświaty, komendy powiatowe Policji i Ochotnicze Hufce Pracy. W ramach programu „Kultura bezpieczeństwa” poza zajęciami dla młodzieży inspektorzy pracy prowadzą również szkolenia dla pedagogów, wyposażając ich w pomoce dydaktyczne w postaci materiałów drukowanych i multimedialnych dzięki czemu sami nauczyciele mogą następnie pełnić rolę tzw. multiplikatorów przekazując uczniom i studentom zdobytą wiedzę w ramach zajęć własnych.

Na podkreślenie zasługuje również fakt, że poza ww. zajęciami informacyjno-szkoleniowymi dla uczniów i studentów okręgowe inspektoraty pracy realizowały inne przedsięwzięcia, jak np. konkursy wiedzy i kampanie informacyjne popularyzujące problematykę prawnej ochrony pracy, w tym również legalności zatrudnienia i zjawiska handlu ludźmi.

Dobrym przykładem tego typu działań jest „Konkursu wiedzy o prawie pracy, bhp i działalności Państwowej Inspekcji Pracy oraz o historii Powstań Śląskich”, zorganizowany przez OIP Katowice. Podczas finału konkursu w siedzibie OIP nauczycielom i dyrektorom z 11 placówek

oświatowych przekazano prezentację nt. handlu ludźmi, celem wykorzystania w trakcie lekcji z uczniami.

Również w OIP Katowice, w ramach własnego projektu pt.: „Pierwsza praca – pierwszy krok” zorganizowano stoisko informacyjne na Rynku w Gliwicach. Celem powyższej inicjatywy było upowszechnienie wiedzy o obowiązujących przepisach dotyczących m.in. powierzania pracy sezonowej, zatrudnienia młodocianych oraz legalności zatrudnienia i handlu ludźmi. Na stoisku Państwowej Inspekcji Pracy udostępniano, m.in. materiały informacyjne i edukacyjne związane z handlem ludźmi i pracą przymusową.

Kolejnym wartym odnotowania przykładem w zakresie budowania świadomości młodzieży w obszarze prawnej ochrony pracy, jest kampania informacyjno-edukacyjna Okręgowego Inspektoratu Pracy w Olsztynie pn. „Patent na pierwszą pracę”, skierowana do młodzieży szkolnej i akademickiej, podejmującej pracę sezonową na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Miała ona na celu upowszechnienie wiedzy o przepisach prawa pracy przy zatrudnianiu, w szczególności o uprawnieniach i obowiązkach związanych z określonymi rodzajami umów, czasem pracy, wynagrodzeniem oraz zagrożeniami zawodowymi, które mogą wystąpić podczas wykonywania pracy.

W ramach kampanii w miejscowościach turystycznych na terenie Warmii i Mazur pojawiły się specjalne stoiska, przy których można było skorzystać z pomocy ekspertów Państwowej Inspekcji Pracy. Łącznie w ramach akcji informacyjnej pracownicy OIP rozdali osobom zainteresowanym setki ulotek i broszur dotyczących głównie stosunku pracy, uprawnień pracowników młodocianych oraz rodzicielstwa, jak również udzielali nieodpłatnych porad. Wydarzeniu towarzyszyły również relacje mediów zarówno o zasięgu ogólnopolskim, jak również regionalnym.

Zainicjowanie współpracy z agencjami pracy tymczasowej w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi do pracy przymusowej

W roku 2021 w ramach współpracy z agencjami okręgowe inspektoraty pracy zorganizowały w sumie 15 spotkań szkoleniowych, których celem było ugruntowywanie wśród pracodawców agencji pracy tymczasowej dobrych praktyk i zachowań zgodnych z przepisami.

W trakcie szkoleń przybliżano zagadnienia dotyczące zgodnego z prawem powierzania pracy pracownikom tymczasowym, w tym legalnego zatrudniania obywateli polskich i cudzoziemców. Inspektorzy pracy uczulali uczestników szkoleń na zachowania o charakterze wskazującym na pracę przymusową.

Podobnie, jak w przypadku działań szkoleniowych skierowanych do uczniów i młodzieży akademickiej część szkoleń przeprowadzono w tzw. formule online. Przykładem takiego działania może być udział Okręgowego Inspektoratu Pracy w Poznaniu w projekcie "Kierunek Wielkopolska. Sprawny Urząd Bliżej Migranta" organizowanym przez Wydział Spraw Cudzoziemców Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu. W ramach II etapu projektu przeprowadzono szkolenie w formie videokonferencji, podczas którego poruszano problematykę dobrych praktyk i zachowań zgodnych z przepisami, w tym przeciwdziałanie zachowaniom o charakterze wskazującym na pracę przymusową cudzoziemców.

Innym wartym odnotowania przykładem nawiązania współpracy z przedstawicielami agencji zatrudnienia jest patronat Okręgowego Inspektoratu Pracy w Opolu nad I edycją Konkursu „Opolska Firma Przyjazna Cudzoziemcom”. Celem konkursu jest docenienie tych pracodawców, którzy kierują się zasadami równego traktowania pracowników bez względu na pochodzenie oraz wspierają ich integrację. Organizatorem konkursu jest Wydział Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Opolu oraz Opolskim Centrum Rozwoju Gospodarki.

Należy zwrócić uwagę, że część działań szkoleniowych dla agencji zatrudnienia zorganizowano w ramach udziału Państwowej Inspekcji Pracy w zeszłorocznej kampanii informacyjnej Europejskiego Urzędu ds. Pracy pn. „Prawa przez cały rok”, której adresatem byli przed wszystkim pracodawcy prac sezonowych w sektorze rolnym. Państwowa Inspekcja Pracy włączyła się w tę inicjatywę poprzez ogólnopolską akcję informacyjną, obejmującą szkolenia, dyżury poradnicze, masmedia oraz dystrybucję tematycznych materiałów edukacyjnych.

Organizacja spotkań przedstawicieli Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy zaangażowanych w realizację kontroli legalności zatrudnienia na terytorium RP, z uwzględnieniem problematyki handlu ludźmi i pracy przymusowej

W dniach 27-29 października 2021 r. w Koszalinie odbyło się coroczne spotkanie przedstawicieli Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy podsumowujące współpracę realizowaną na mocy Porozumienia Głównego Inspektora Pracy i Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 10 grudnia 2018 r. w sprawie zasad współdziałania Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej.

W programie szkolenia, poza omówieniem wyników kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców oraz najczęściej napotykanym problemom ze stosowaniem przepisów tzw. „ustawy specjalnej”, poruszono m.in.: temat planowanych zmian legislacyjnych związanych z dostępem cudzoziemców do rynku pracy oraz nowych przepisów dotyczących delegowania pracowników w ramach świadczenia usług; trendy statystyczne w migracji zarobkowej cudzoziemców; systemy informacyjne Straży Granicznej; oraz wykorzystywanie informacji uzyskiwanych w toku kontroli SG na potrzeby postępowań w sprawie wydawania wiz.

Ze strony Państwowej Inspekcji Pracy w dwudniowym spotkaniu uczestniczyły 22 osoby.

Opracowanie wytycznych dla inspektorów pracy, w zakresie metodyki prowadzenia czynności kontrolnych w sprawach, w których zachodzi podejrzenie handlu ludźmi, w szczególności pracy przymusowej

W roku 2021 zakończono prace związane opracowaniem ww. wytycznych dla inspektorów pracy wraz towarzyszącą im listą wskaźników identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej.⁸

Szkolenia dla inspektorów pracy nt. zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej

Jak co roku, Ośrodek Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu był gospodarzem szkolenia zorganizowanego pod hasłem: „Problematyka zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi, w tym do pracy przymusowej”.

W szkoleniu zorganizowanym w dniach 25-26 listopada 2021 r. wzięło udział 19 pracowników Państwowej Inspekcji Pracy, głównie inspektorów pracy, zaś wśród wykładowców znaleźli się eksperci Państwowej Inspekcji Pracy, Straży Granicznej, Krajowego Centrum Interwencyjno – Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi, Policji, a także Ministerstwa Sprawiedliwości tj. instytucji i organizacji, w zakresie działania których pozostaje przeciwdziałanie i zwalczanie handlu ludźmi, w tym także do pracy przymusowej.

Poza działaniami uwzględnionymi w Krajowym Planie Działań na lata 2020-2021 jednostki organizacyjne PIP prowadziły szereg innych działań związanych z przeciwdziałaniem przestępstwu handlu ludźmi w ramach bieżącej współpracy międzyinstytucjonalnej.

Odnosząc się do współpracy Państwowej Inspekcji Pracy z organami powołanymi do kontroli legalności zatrudnienia i ścigania przestępstw handlu ludźmi, w tym do pracy przymusowej, nie sposób nie wspomnieć o wspólnych kontrolach w zakresie ww. zjawisk prowadzonych w oparciu o porozumienia o współpracy i wymiany informacji.

⁸ Patrz także str. 36 Rozdział MSWiA

W roku 2021 zrealizowano kolejną edycję ogólnopolskiej akcji „Labour Exploitation Impact Action Days 2021” ukierunkowanej na zapobieganie handlowi ludźmi. W ramach wspólnych działań prowadzonych na przełomie maja i czerwca 2021 r. inspektorzy pracy przeprowadzili kilkadziesiąt kontroli legalności zatrudnienia wspólnie z funkcjonariuszami Policji i Straży Granicznej. W wyniku czynności kontrolnych nie ujawniono przypadków handlu ludźmi w celu wykorzystania do pracy przymusowej, jednak wykryto szereg nieprawidłowości związanych z legalnością zatrudnienia lub powierzania innej pracy zarobkowej cudzoziemcom.

W 2021 r. organy Państwowej Inspekcji Pracy na wniosek Zarządu Operacyjno-Śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej prowadziły kontrole polskich spółek w związku z podejrzeniem przestępstwa handlu ludźmi w celu wykorzystania do pracy przymusowej. Przedmiotowa sprawa prowadzona jest przez Straż Graniczną i dotyczy dużej liczby obywateli Kolumbii.

Ponadto przedstawiciele Państwowej Inspekcji Pracy brali udział w posiedzeniach Wojewódzkich Zespołów ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz uczestniczyli w wydarzeniach i inicjatywach organizowanych przez instytucje partnerskie reprezentowane w tych gremiach.

Dobrym przykładem takiego współdziałania jest zorganizowana 18 października 2021 r. w Lubuskim Urzędzie Wojewódzkim w Gorzowie Wlkp. konferencja poświęcona przeciwdziałaniu handlowi ludźmi i niewolnictwu. W wydarzeniu, z ramienia PIP, uczestniczyli przedstawiciele kierownictwa Okręgowego Inspektoratu Pracy w Zielonej Górze.

Aktualnie Państwowa Inspekcja Pracy zaangażowana jest w realizację Krajowego Planu Działania Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2022-2024.

W kontekście prewencji zjawiska handlu ludźmi, nielegalnego zatrudnienia oraz zapobiegania innym nieuczciwym praktykom w stosunkach pracy, warto zwrócić uwagę na zaangażowanie Państwowej Inspekcji w europejską kampanię informacyjną „Prawa przez cały rok” realizowaną w 2021 roku pod egidą Europejskiego Urzędu ds. Pracy (ELA). W swoim założeniu kampania miała zwracać uwagę na potrzebę rozpowszechniania informacji nt. sprawiedliwych i bezpiecznych warunków pracy pracowników sezonowych, którzy zatrudniani są w krajach Unii Europejskiej. Przedsięwzięcie adresowane było do grupy pracobiorców, w tym cudzoziemców oraz pracodawców, w tym także agencji zatrudnienia, oferujących tego typu pracę. Głównym celem projektu ELA była promocja zarejestrowanej pracy sezonowej i zwalczanie pracy sezonowej niezadeklarowanej. Działania w ramach kampanii koncentrowały się przede wszystkim na:

- zwiększeniu świadomości pracowników sezonowych nt. ich uprawnień, negatywnych skutków pracy nierejestrowanej, jak również możliwości zgłaszania pracy nierejestrowanej w celu uzyskania ochrony, dochodzenia swoich praw i przekształcenia w pracę zarejestrowaną;
- informowaniu pracowników sezonowych o zobowiązaniach ciążących na ich pracodawcach, związanych z zagwarantowaniem m.in. bezpiecznych warunków pracy, a także wspieraniu pracodawców w przestrzeganiu tych wymogów;
- uświadamianiu pracodawcom ich obowiązków w zakresie powierzania pracy legalnej oraz korzyści wynikających z powierzania pracy w sektorze formalnym, a także ryzyka, jakie wiąże się z powierzaniem pracy nierejestrowanej;
- wspieraniu współpracy pomiędzy organami krajowymi i partnerami społecznymi w celu przekazania pracownikom sezonowym odpowiednich informacji na temat przepisów i uregulowań, dotyczących ich pracy, a także organizowaniu sieci pomocy, poradnictwa i doradztwa.

W związku z włączeniem się Państwowej Inspekcji Pracy w kampanię „Prawa przez cały rok”, w Okręgowych Inspektoratach Pracy w całej Polsce podjęte zostały działania zmierzające do realizacji przedstawionych wyżej założeń, w tym m.in: uwzględnienie cudzoziemców w szkoleniach organizowanych dla pracowników i pracodawców w ramach działań prewencyjno-promocyjnych, poradnictwo i doradztwo prawne w zakresie pracy sezonowej, promowanie założeń oraz strony internetowej kampanii (<https://www.ela.europa.eu/en/campaigns/rights-for-all-seasons>) w lokalnych mediach, organizacja konferencji, seminariów i spotkań informacyjnych dotyczących pracy sezonowej, samodzielnie oraz we współpracy z partnerami instytucjonalnymi i społecznymi. Przedmiotowe działania realizowane były od 1 sierpnia do 31 października 2021 roku, a szczególnie zintensyfikowane w okresie 20-24 września 2021 r. – określonym przez Europejski Urząd ds. Pracy jako Tydzień Działań (ang. Action Week).

Przez okres realizacji kampanii „Prawa przez cały rok” jednostki organizacyjne Państwowej Inspekcji Pracy prowadziły działania edukacyjno-informacyjne, wykorzystując tradycyjne formy oddziaływania na wzrost wiedzy pracodawców i pracowników dotyczącej tematyki pracy sezonowej. Podstawową formą tych działań były szkolenia. Od sierpnia do końca października 2021 r. w całym kraju przeprowadzono 136 szkoleń, na których zapoznawano słuchaczy z przepisami z zakresu pracy sezonowej. Przeszkolono w tym okresie 1213 pracodawców, 2542 pracowników, w tym 151 cudzoziemców.

Wszystkie okręgowe inspektoraty pracy zamieszczały na swoich stronach internetowych informacje na temat kampanii „Prawa przez cały rok” oraz informacje o organizowanych szkoleniach i konferencjach. Informacje były także popularyzowane na stronach innych instytucji, jak np. na stronie Ogólnopolskiej Federacji Małych i Średnich Przedsiębiorców odnośnie konferencji „Legalność zatrudnienia w pracy sezonowej” organizowanej przez OIP w Łodzi wraz z zaproszeniem, a także na stronach BCC Łoża Łódzka, Izba Przemysłowo-Handlowa, Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi, Powiatowy Urząd Pracy w Łodzi – odnośnie szkolenia organizowanego we wrześniu 2021 r. przez OIP w Łodzi nt. „Legalność zatrudnienia obywateli polskich i cudzoziemców przy pracach sezonowych”.

W trakcie wszystkich działań prowadzonych w ramach realizacji kampanii wykorzystano w sumie 25 758 egzemplarzy wydawnictw Państwowej Inspekcji Pracy. Przygotowana została specjalna ulotka pt. „Praca sezonowa cudzoziemców” zarówno w formie papierowej, dystrybuowana bezpłatnie przez wszystkie okręgowe inspektoraty pracy w całej Polsce, jak i w formie elektronicznej do pobrania ze strony www.pip.gov.pl.

Została również opracowana 16-stronicowa specjalna wkładka tematyczna do miesięcznika „Inspektor Pracy” wydawanego przez Państwową inspekcję Pracy. Dodatek do numeru wrześniowego czasopisma poświęcony był pracy sezonowej oraz nowym regulacjom prawnym dotyczącym zatrudniania cudzoziemców.

Zadania Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie przeciwdziałania i niedyskryminacji w dostępie do zatrudnienia i w związku ze świadczeniem usług agencji zatrudnienia

Dyskryminacja przy zatrudnieniu

W 2021 roku Państwowa Inspekcja Pracy przeprowadziła jedną kontrolę w związku ze skargą dotyczącą stosowania praktyk dyskryminacyjnych przy zatrudnieniu.

W wyniku kontroli ustalono, że osoba prowadząca działalność gospodarczą na terenie Starogardu Gdańskiego popełniła wykroczenie z art. 123 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy polegające na zawieraniu, w treści ogłoszeń internetowych dotyczących ofert pracy, treści mających znamiona dyskryminacji w rekrutacji pracowników ze względu na wiek.

Wobec osoby uznanej za winną popełnienia ww. wykroczenia zastosowano środek oddziaływania wychowawczego na podstawie art. 41 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń.

Agencje zatrudnienia

W ramach kontroli prowadzonych w 2021 r. badaniu poddawano realizację przez agencję zatrudnienia zasady zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie lub przynależność związkową osób, dla których agencja poszukiwała zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

W 2021 r. w 9 agencjach zatrudnienia stwierdzono nieprzestrzeganie zasady równego traktowania i niedyskryminacji w stosunku do osób, dla których agencje poszukiwały zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Naruszenie zakazu dyskryminacji dotyczyło ofert pracy zawierających kryteria dyskryminujące kandydatów ze względu na płeć i wiek.

Z kolei w agencjach zatrudnienia świadczących usługi pracy tymczasowej kontrole odnosiły się także do zagadnienia przestrzegania zakazu nierównego traktowania pracowników tymczasowych - w zakresie warunków pracy i innych warunków zatrudnienia w porównaniu z pracownikami zatrudnionymi przez pracodawcę użytkownika na takim samym lub podobnym stanowisku pracy. Co do zasady prowadzono równoległe postępowania kontrolne: w agencjach pracy tymczasowej oraz u pracodawców użytkowników, korzystających z pracy tymczasowej – w celu weryfikacji ustaleń dotyczących tych samych pracowników tymczasowych.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w 2021 r. stwierdzono, że 28 pracodawców użytkowników traktowało pracowników tymczasowych mniej korzystnie w zakresie warunków pracy i innych warunków zatrudnienia niż własnych zatrudnionych pracowników, na takim samym lub podobnym stanowisku pracy (nieprawidłowości dotyczyły 96 osób).

W 2021 r. znaczący odsetek kontroli, podczas których stwierdzono naruszenie przepisów o zatrudnianiu pracowników tymczasowych, dotyczył niewywiązywania się przez pracodawców użytkowników z obowiązków informacyjnych wobec agencji zatrudnienia, w tym poinformowania na piśmie o wynagrodzeniu za pracę, której wykonywanie ma być powierzone pracownikowi tymczasowemu oraz o wewnętrznych regulacjach dotyczących wynagradzania obowiązujących u danego pracodawcy użytkownika. Stwierdzano, że pracodawcy użytkownicy często nie przekazywali agencjom pracy tymczasowej pisemnej informacji o wynagrodzeniu przewidzianym w obowiązujących u nich regulaminach wynagradzania, w szczególności o dodatkowych składnikach wynagrodzenia. Jednocześnie zauważono, że agencje pracy tymczasowej nie zawsze korzystają z zagwarantowanej przepisami ustawy możliwości otrzymania pełnej treści tych regulacji. Niedopełnienie obowiązków informacyjnych wobec agencji pracy tymczasowej odzwierciedla negatywną tendencję, skutkującą naruszeniem zakazu mniej korzystnego traktowania pracowników tymczasowych w zakresie warunków pracy i innych warunków zatrudnienia niż własnych pracowników pracodawcy użytkownika (wypłacanie przez agencje pracy tymczasowej wynagrodzenia zaniżonego w stosunku do świadczeń, które otrzymują pracownicy pracodawcy użytkownika).

Cudzoziemcy

Kontrole podmiotów powierzających pracę cudzoziemcom mają na celu całościowe zbadanie problematyki świadczenia pracy przez cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem kwestii legalności zatrudnienia oraz naruszania praw pracowniczych obcokrajowców, w tym przestrzegania zasady równego traktowania cudzoziemców w zakresie warunków pracy i innych warunków zatrudnienia – w porównaniu z obywatelami polskimi.

W 2021 r. inspektorzy pracy prowadzący kontrole legalności zatrudnienia cudzoziemców nie sygnalizowali pojawienia się przypadków nieprzestrzegania zasady równego traktowania cudzoziemców. W tym okresie cudzoziemcy skierowali do Państwowej Inspekcji Pracy 10 skarg dotyczących nieprzestrzegania zakazu dyskryminacji, które nie zostały uznane za zasadne.

Pracownicy delegowani

Do zadań Państwowej Inspekcji Pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług należą między innymi współpraca z urzędami państw członkowskich Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za nadzór nad warunkami pracy i zatrudnienia pracowników, w szczególności w ramach wymiany informacji w sprawach dotyczących delegowania pracowników, która realizowana jest za pośrednictwem Elektronicznego Systemu Wymiany Informacji na Rynku Wewnętrznym (IMI).

W 2021 r. współpraca Państwowej Inspekcji Pracy z zagranicznymi organami objęła ponad 700 wniosków. W 681 przypadkach stroną inicjującą współpracę była instytucja zagraniczna, a 19 spraw zainicjowanych było przez PIP. W największym stopniu współpraca w ramach wymiany informacji na rynku wewnętrznym realizowana była z Austrią (313 spraw), Belgią (159), Francją (74) i Holandią (38).

Dużą liczbę wniosków przekazanych w ramach systemu IMI stanowią wnioski związane z powiadomieniem polskiego podmiotu o nałożeniu administracyjnej kary pieniężnej lub grzywny administracyjnej i wnioski o egzekucję takich kar i grzywien. W 2021 r. wpłynęło do Państwowej Inspekcji Pracy 161 wniosków o powiadomienie o decyzji w sprawie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej lub grzywny administracyjnej (wszystkie z Austrii) oraz 102 wnioski o egzekucję kar administracyjnych i grzywien administracyjnych nałożonych przez zagraniczne instytucje na polskie podmioty delegujące pracowników do pracy na ich terytorium, w tym: 92 wnioski z Austrii, 3 z Luksemburga, po 2 z Belgii, Czech, Holandii oraz 1 – z Łotwy. Decyzje zagranicznych organów kontrolnych (objęte procedurą powiadomienia, jak i egzekucji) dotyczyły naruszeń przepisów o delegowaniu pracowników państwa przyjmującego przez polskich pracodawców.

W 2021 r. przeprowadzono łącznie 226 kontroli dotyczących delegowania pracowników z terytorium RP do pracy w innych krajach europejskich, które prowadzone były w 80% w związku z wnioskami IMI o informacje, kierowanymi do Państwowej Inspekcji Pracy przez zagraniczne organy właściwe.

Przyjmowanie, rozpatrywanie i załatwianie skarg i wniosków w PIP

W 2021 r. do Państwowej Inspekcji Pracy wpłynęło 45,2 tys. skarg, w których skarżący wskazali ponad 82,6 tys. problemów. Podobnie jak w latach ubiegłych – najwięcej zagadnień poruszanych w skargach dotyczyło wypłaty wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń związanych z pracą (28,8 tys.) oraz problemów związanych ze stosunkiem pracy (15,8 tys.). W dalszej kolejności najczęściej podnoszono kwestie związane z czasem pracy (5,4 tys.), a także dotyczące szeroko rozumianych warunków pracy, przede wszystkim: przygotowania do pracy (3,8 tys.), pomieszczeń pracy, urządzeń higieniczno-sanitarnych, wentylacji, ogrzewania i oświetlenia (3,7 tys.). Ponad 4 tys. zgłoszonych zarzutów dotyczyło legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej.

W związku ze złożonymi skargami inspektorzy pracy przeprowadzili ponad 22,7 tys. kontroli, co stanowiło ponad 40% wszystkich kontroli w 2021 r. W ich toku inspektorzy pracy potwierdzili zasadność 32,7% podniesionych zarzutów.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK)

Działania z zakresu przeciwdziałania nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej

Od 12 lipca 2017 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej jako: „Prezes UOKiK” lub „Prezes Urzędu”) podejmuje działania w zakresie przeciwdziałania nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. Początkowo właściwość Prezesa UOKiK w sprawach praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wynikała z przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi⁹ (dalej jako: „ustawa o przewadze kontraktowej z 2016 r.”).

Od 23 grudnia 2021 r. kompetencje Prezesa UOKiK we ww. zakresie wynikają natomiast z przepisów ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi¹⁰ (dalej jako: „ustawa o przewadze kontraktowej z 2021 r.”), która transponowała do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/633 z dnia 17 kwietnia 2019 roku w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w relacjach między przedsiębiorcami w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych¹¹ (dalej jako: „dyrektywa 2019/633”).

Przyjęty przez polskiego ustawodawcę sposób implementacji dyrektywy 2019/633, zakładający zachowanie wcześniej obowiązujących rozwiązań prawnych zgodnych z przepisami tej dyrektywy i zmierzających do realizacji tożsamych celów spowodował, że na gruncie ustawy o przewadze kontraktowej z 2021 r. możliwe jest kontynuowanie i rozwijanie dotychczasowej strategii Prezesa UOKiK dotyczącej przeciwdziałania występowaniu nieuczciwych praktyk w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych.

W oparciu o przepisy ustawy o przewadze kontraktowej z 2021 r. Prezesowi UOKiK przysługuje uprawnienie do prowadzenia postępowań w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową (tzw. „postępowania właściwe”). Wszczęcie takiego postępowania może być poprzedzone postępowaniem wyjaśniającym, którego celem może być w szczególności wstępne ustalenie, czy nastąpiło naruszenie przepisów ustawy uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. W wyniku przeprowadzonego postępowania właściwego, w przypadku stwierdzenia stosowania praktyki nieuczciwie wykorzystującej przewagę kontraktową, Prezes UOKiK może nałożyć na dostawcę albo nabywcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 3% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

W latach 2021-2022 Prezes UOKiK podjął szereg działań zmierzających do poprawy warunków funkcjonowania łańcucha dostaw produktów rolnych lub spożywczych, w tym:

- rozpatrzył ponad 120 zawiadomień w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową;
- skierował do przedsiębiorców ponad 20 wystąpień w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową (tzw. „wystąpień miękkich”);
- wszczął 22 postępowania wyjaśniające;
- wszczął 7 postępowań w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową;

⁹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1213.

¹⁰ Dz.U. z 2021 r. poz. 2262 ze zm.

¹¹ Dz. Urz. UE L 111 z 25 kwietnia 2019, str. 59.

- wydał 6 decyzji w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową.

Łączna kwota kar pieniężnych nałożonych przez Prezesa UOKiK w latach 2021-2022 za stosowanie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wyniosła 270 879 631,31 zł.

Najwyższa kara w ww. okresie, w wysokości 123 992 814,40 zł, została nałożona na Kaufland Polska Markety sp. z o.o. sp. j.¹² za stosowanie praktyk związanych z uzyskiwaniem rabatów handlowych od współpracujących z siecią dostawców produktów rolnych lub spożywczych¹³. Druga co do wysokości kara (76 019 901,23 zł), została nałożona na Eurocash S.A.¹⁴ za stosowanie praktyki polegającej na wymaganiu od dostawców produktów rolnych lub spożywczych opłat za usługi, które nie były wykonywane na rzecz tych dostawców lub były wykonywane, ale o ich realizacji, w tym kosztach i rezultatach, nie byli oni informowani¹⁵.

Pozostałe kary nałożone przez Prezesa UOKiK w postępowaniach w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową dotyczyły praktyk podmiotów działających na rynku mięsa (decyzja w sprawie Agri Plus sp. z o.o.¹⁶) oraz na rynku zboża (decyzje w sprawach Cefetra Polska sp. z o.o.¹⁷ i PolishAgri sp. z o.o.¹⁸).

W latach 2021-2022 Prezes Urzędu opublikował również raporty dotyczące problematyki: i) uzyskiwania przez sieci handlowe rabatów handlowych od współpracujących z nimi dostawców produktów rolnych lub spożywczych¹⁹, ii) pobierania przez sieci handlowe opłat za usługi świadczone na rzecz współpracujących z nimi dostawców produktów rolnych lub spożywczych²⁰. Publikację obu dokumentów poprzedziła gruntowna analiza relacji największych sieci handlowych z dostawcami produktów rolnych lub spożywczych we ww. zakresie. W raportach podsumowano dokonane ustalenia oraz wskazano, które zachowania sieci mogą budzić wątpliwości co do ich zgodności z przepisami z zakresu przewagi kontraktowej. Miało to na celu umożliwienie organizatorom sieci handlowych weryfikacji własnych praktyk, a następnie ewentualne podjęcie działań dostosowujących je do obowiązujących przepisów prawa.

Niezależnie od powyższego, Prezes UOKiK stale monitorował oraz podejmował czynności w zakresie wykraczającym poza kwestie szczegółowo opisane powyżej, uwzględniając przy tym czynniki takie jak aktualnie panująca na rynku sytuacja czy też problematyka wpływających do organu zawiadomień.

Program „Sygnałści”

W UOKiK funkcjonuje program „Sygnałści”, w ramach którego przekazywane są sygnały dotyczące potencjalnych naruszeń prawa konkurencji.

Założeniem programu „Sygnałści” jest pozyskiwanie przez Urząd trudnych do uzyskania w inny sposób informacji, które mogą wskazywać na podejmowanie przez przedsiębiorców uzgodnień

¹² Decyzja nr RBG – 4/2021

¹³ Szczegółowe informacje dot. postępowania znajdują się na stronie internetowej UOKiK pod adresem: https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=18166

¹⁴ Decyzja nr RBG – 3/2021

¹⁵ Szczegółowe informacje dot. postępowania znajdują się na stronie internetowej UOKiK pod adresem: https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=18056

¹⁶ Decyzja nr RBG – 14/2022

¹⁷ Decyzja nr RBG – 2/2022

¹⁸ Decyzja nr RBG – 9/2022

¹⁹ Raport pt. „Rabaty handlowe. Raport podsumowujący prowadzone przez Prezesa UOKiK postępowania wyjaśniające dotyczące rabatów handlowych stosowanych w relacjach sieci handlowych z dostawcami produktów rolnych lub spożywczych” z kwietnia 2021 roku.

²⁰ Raport pt. „Opłaty okołosprzedażowe. Raport podsumowujący badanie rynku przeprowadzone przez Prezesa UOKiK” z listopada 2022 roku.

o antykonkurencyjnym charakterze, przy zachowaniu bezpieczeństwa i pełnej anonimowości dla osób które je przekazują. Szczególnie cenne dla Urzędu są informacje potencjalnie niedostępne publicznie, do których dostęp mogą mieć osoby np. pozostające w strukturze organizacyjnej przedsiębiorcy, którego działania naruszają prawo konkurencji.

Od grudnia 2019 r. dokonywanie zgłoszeń zostało umożliwione za pomocą specjalnej, zapewniającej pełną anonimowość platformy internetowej dostępnej pod adresem: <https://report.whistleb.com/pl/uokik>.

Platforma dla sygnalistów realizuje potrzebę ukierunkowania potencjalnych sygnalistów na przekazywanie informacji dotyczących naruszeń prawa konkurencji wartościowych z punktu widzenia Urzędu. Platforma WhistleB gwarantuje sygnalistom najwyższą ochronę i pełną anonimowość. Jeżeli zawiadamiający sam nie poda swoich danych - brak jest możliwości jego identyfikacji. Ponadto podkreślić należy, że dane osobowe przekazywane przez sygnalistów nie są udostępniane podmiotom zewnętrznym. Połączenie między UOKiK, platformą i sygnalistą jest szyfrowane oraz zabezpieczone hasłem. Metadane plików przekazywanych przez sygnalistów są automatycznie usuwane. Nie można zatem ustalić IP komputera osoby zgłaszającej podejrzenie stosowania przez przedsiębiorcę antykonkurencyjnych praktyk. Dostęp do zgromadzonych sygnałów jest dwuetapowy, a hasła dostępu posiada tylko wąska wyznaczona grupa osób zatrudnionych w Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W listopadzie 2022 r. została dodatkowo uruchomiona dedykowana skrzynka poczty elektronicznej sygnalista@uokik.gov.pl oraz infolinia dla sygnalistów, za pośrednictwem której osoba mająca wiedzę o naruszeniu prawa konkurencji może pozostawić wiadomość głosową. Utworzenie nowych kanałów komunikacji dla sygnalistów ma na celu bardziej efektywne zbieranie sygnałów o zjawiskach na rynku, które mogą stanowić zagrożenie dla konkurencji.

Załącznik 1 – MSZ - KATALOG DOBRYCH PRAKTYK DLA PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH W ZAKRESIE BIZNESU I PRAW CZŁOWIEKA

Wprowadzenie :

Poniższe zalecenia mają charakter podstawowych założeń i powinny być wykorzystane przez placówki do tworzenia własnych, rozbudowanych katalogów dobrych praktyk dostosowanych do uwarunkowań w kraju urzędowania, określonych m.in. w opracowanych mapach ryzyka i zagrożeń dla praw człowieka. Zalecenia odnoszą się do trzech dziedzin aktywności placówek: wspierania polskich przedsiębiorców, realizowania własnych projektów z zakresu zamówień publicznych oraz projektów pomocy rozwojowej. Zalecenia powinny być stosowane przez placówki oraz rekomendowane przez nie polskim przedsiębiorcom oraz partnerom biznesowym. W uzasadnionych wypadkach należy egzekwować ich realizację przez współpracujące z placówkami przedsiębiorstwa, m.in. poprzez podnoszenie wybranych zagadnień podczas rozmów i negocjacji oraz poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów do podpisywanych umów.

Zalecenia

Polskie placówki zagraniczne w ramach swojej działalności w zakresie wspierania polskich przedsiębiorców, realizowania zamówień publicznych oraz projektów pomocy rozwojowej kierują się zasadami zgodnie, z którymi należy:

- przestrzegać przyjętych przez ONZ „Wytycznych dotyczących biznesu i praw człowieka” oraz zasady „należytej staranności” (due diligence)²¹, a także stale poszerzać świadomość potrzeby ich stosowania w praktyce zarówno wśród pracowników, jak i partnerów placówki;
- pozyskiwać i poszerzać wiedzę na temat kraju urzędowania – jego historii, problemów społecznych i ekonomicznych, kultury i zwyczajów w kontekście rozwijania kontaktów gospodarczych; opracować oraz stale aktualizować mapy ryzyka i zagrożeń dla praw człowieka w kraju urzędowania z uwzględnieniem cyklicznych raportów przygotowywanych w ramach ONZ i UE;
- utrzymywać stałą współpracę z właściwymi urzędami państwowymi, innymi placówkami dyplomatycznymi, organizacjami pozarządowymi i samorządu gospodarczego, a także z Zagranicznym Biurem Handlowym Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (jeśli działa na terenie kraju urzędowania), w zakresie oceny wpływu planowanych działań gospodarczych na prawa człowieka i ich znaczenia dla zrównoważonego rozwoju;
- prowadzić działalność przy zachowaniu troski o ochronę środowiska naturalnego, a w szczególności jego elementów istotnych dla lokalnej społeczności, utrzymywać na bieżąco kontakt z lokalną społecznością w zakresie spraw wynikających z prowadzonej działalności gospodarczej i jej wpływu na życie mieszkańców;
- bezwzględnie przestrzegać prawa polskiego oraz prawa miejscowego, w tym prawa pracy, przepisów BHP i in., a w uzasadnionych przypadkach egzekwować przestrzeganie prawa przez partnerów biznesowych. Tam, gdzie jest to możliwe stosować prawo

²¹ Należyta staranność (due diligence) – kompleksowy proces mający na celu zidentyfikowanie faktycznych i potencjalnych negatywnych skutków społecznych, środowiskowych i ekonomicznych wynikających z decyzji i działań lub będących skutkiem zaniechań na etapie ich planowania i realizacji. Celem procesu należytej staranności jest unikanie i łagodzenie negatywnych skutków planowanych działań.

krajowe i międzynarodowe, jeśli przewiduje ono wyższe standardy w dziedzinie ochrony praw człowieka;

- unikać sytuacji korupcjogennych i regularnie szkolić pracowników w tym zakresie, szczególnie w odniesieniu do dopuszczalnych praktyk związanych z utrzymywaniem relacji towarzyskich z partnerami biznesowymi i przyjmowaniem prezentów zgodnie z przepisami polskimi i miejscowymi oraz przyjętymi zwyczajami w kraju urzędowania;
- wystrzegać się wszelkich form dyskryminacji w procesie rekrutacji pracowników, starać się zachować równowagę w zakresie płci, wyznania i przynależności narodowej i etnicznej, przy zachowaniu zasady godnej płacy i zapewnieniu niezbędnego ubezpieczenia, a w uzasadnionych przypadkach korzystać z pośrednictwa wyspecjalizowanych agencji zatrudnienia;
- współpracować ze sprawdzonymi partnerami, których wiarygodność również w zakresie przestrzegania praw człowieka, została sprawdzona z zastosowaniem dostępnych instrumentów takich jak np. weryfikacja przez wyspecjalizowane instytucje gospodarcze. Szczególną uwagę należy zwrócić na kwestię przestrzegania praw człowieka w kontekście zjawiska pracy przymusowej i niewolniczej oraz zatrudniania nieletnich w łańcuchu dostaw²². W miarę możliwości należy preferować przedsiębiorstwa posiadające certyfikaty potwierdzające prowadzenie przez nie odpowiedzialnego biznesu (np. Fair Trade). Uwzględnić należy również aktualną politykę sankcji przyjętą przez Polskę;
- w realizowaniu zamówień publicznych aktywnie korzystać z zapisów ustawy „Prawo zamówień publicznych” odnoszących się do stosowania aspektów społecznych;
- w realizowaniu zamówień publicznych uwzględniać kryteria tzw. zrównoważonych zamówień²³ w celu integracji wymagań, specyfikacji oraz kryteriów zapewniających ochronę środowiska, postęp społeczny oraz wsparcie rozwoju ekonomicznego;
- w uzasadnionych przypadkach konsultować planowane działania ze sprawdzonymi wyspecjalizowanymi kancelariami prawnymi, szczególnie w krajach, gdzie działalność gospodarcza obarczona jest ryzykiem ze względu na brak przejrzystego prawa lub szczególnie trudne uwarunkowania związane np. z konfliktem zbrojnym;
- udzielać polskim przedsiębiorstwom działającym na terenie kraju urzędowania pomocy informacyjnej i doradczej w celu ich wsparcia w zapewnieniu poszanowania praw człowieka na obszarach dotkniętych konfliktem zbrojnym.

Punkt odnoszący się do działalności konsularnej:

- przeciwdziałanie zjawisku handlu ludźmi do pracy przymusowej poprzez realizację odpowiedniej polityki informacyjnej, stosowanie przepisów i wytycznych właściwych dla służb konsularnych w tym zakresie oraz bieżącą współpracę z służbami i instytucjami pozarządowymi zajmującymi się tą problematyką.

Punkt do stosowania przez placówki posiadające umowy o ochronę z firmami zewnętrznymi:

²² Śledzenie „łańcucha dostaw” – w miarę możliwości należy sprawdzać, czy na jakimkolwiek etapie w danym przedsiębiorstwie (uprawa, produkcja, sprzedaż, itd.) nie są łamane prawa człowieka.

²³ Kategoria zrównoważonych zamówień powstała w celu głębszej integracji SDG's z praktykami administracji. SDG 12. „Ensure sustainable consumption and production patterns” wraz ze swoim celem 12.7 „promote public procurement practices that are sustainable, in accordance with national policies and priorities”. Wskazuje na role i możliwości związane z rozszerzeniem SDG's na dział zamówień publicznych.

- promowanie wśród podmiotów zakontraktowanych do ochrony polskich placówek dyplomatycznych znajomości i stosowania zarówno *The International Code of Conduct for Private Security Service Providers* i zawartych w nim zasad, jak i *The Montreux Document on Private Military and Security Companies*, dokumentu międzyrządowego, którego celem jest promowanie poszanowania międzynarodowego prawa humanitarnego i praw człowieka przez prywatne firmy wojskowe i ochroniarskie szczególnie w sytuacji konfliktów zbrojnych. Promowanie powinno być realizowane poprzez poinformowanie przedstawicieli firm o powyższych dokumentach i woli upowszechniania ich zapisów oraz przekazanie tekstów, które są dostępne w internecie.